

Krizni načrt za turizem destinacije Miren Kras

april 2025

Kazalo vsebine

1. Uvod.....	4
2. Predstavitev destinacije.....	7
3. Potencialne krize v destinaciji.....	8
3.1. SPLOŠNE KRIZE	9
3.2. TURISTIČNE KRIZE	23
4. Nabor deležnikov kriznega managementa	26
5. Temeljni koncept kriznega managementa destinacije	31
5.1. KRIZNI TIM.....	31
5.2. KRIZNI NAČRT.....	34
6. Zaključek.....	38
7. Literatura in viri.....	39

Kazalo grafov, slik in tabel

<i>Graf 1: Odgovorne institucije za informiranje, sprejem zakonov, odlokov in navodil.....</i>	<i>34</i>
<i>Graf 2: Verodostojno in pravočasno informiranje ciljnih javnosti.....</i>	<i>35</i>
<i>Graf 3: Varnostni protokoli v primeru krize.....</i>	<i>35</i>
<i>Graf 4: Interni načrt dela v času krize.....</i>	<i>36</i>
<i>Graf 6: Implementacija kriznega načrta.....</i>	<i>37</i>
<i>Graf5: Koncept kriznega managementa v destinaciji.....</i>	<i>37</i>
<i>Slika 1: Potresna nevarnost Slovenije – projektni pospešek tal.....</i>	<i>11</i>
<i>Slika 2: Verjetnost pojavljanja plazov.....</i>	<i>12</i>
<i>Tabela 1 Barvna lestvica razredov ogroženosti. Vir: Lestvica povzeta po razredih ogroženosti, ki jih je določilo Ministrstvo za obrambo, Uprave RS za zaščito in reševanje, 2020.....</i>	<i>6</i>
<i>Tabela 10: Seznam kontaktov organizacij na državni ravni.....</i>	<i>30</i>
<i>Tabela 2 : Ocena ogroženosti turizma v destinaciji ob pojavu naravnih kriz v destinaciji.....</i>	<i>14</i>
<i>Tabela 3: Ocena ogroženosti turizma v destinaciji ob pojavu zdravstvenih kriz v destinaciji.....</i>	<i>17</i>
<i>Tabela 4: Ocena ogroženosti destinacije z vidika pojava političnih, družbenih in gospodarskih kriz.....</i>	<i>20</i>
<i>Tabela 5: Ocena ogroženosti turizma v destinaciji ob pojavu tehnoloških kriz v destinaciji.....</i>	<i>22</i>
<i>Tabela 6: Ocena ogroženosti turizma v destinaciji ob pojavu turističnih kriz.....</i>	<i>24</i>
<i>Tabela 7: Ocena ogroženosti destinacije z vidika posameznih kriz ter ocena vpliva na turizem.....</i>	<i>25</i>
<i>Tabela 8: Seznam kontaktov javnih služb in zavodov ter drugih služb na področju turizma, ki opravljajo dejavnosti pomembne za zaščito in reševanje (objavljeni so samo javno dostopni podatki).....</i>	<i>26</i>
<i>Tabela 9: Seznam kontaktov gospodarskih družb na področju turizma, ki opravljajo dejavnosti pomembne za zaščito in reševanje (objavljeni so samo javno dostopni podatki).....</i>	<i>29</i>

1. Uvod

Miren Kras leži v jugozahodnem delu Slovenije, na stičišču kraške planote in Vipavske doline. Ta edinstvena pokrajina se na območju 63 km² na eni strani ponaša s klasičnimi kraškimi pojavi, ponikalnicami, vrtačami, jamami, kamnito gmajno, odprtimi kraškimi travniki in borovimi gozdovi, na drugi vabi z bogato kulturno krajino, prepleteno s sugogradnimi kraškimi zidovi, tipičnimi strnjenimi vasicami s prepoznavno arhitekturo, obdanimi z vinogradi in oljčniki. V dolinskem delu reka Vipava in številni izviri prispevajo k biotski raznovrstnosti, ki je ključna za ekološko ravnovesje. Turistično ponudbo bogati kar 5 muzejev, duhovno središče Mirenski grad in galerija svetovno priznanega industrijskega oblikovalca Oskarja Kogoja. Največja znamenitost, Pomnik miru na Cerju, ki je hkrati info točka na Poti miru od Alp do Jadrana, pa dodaja destinaciji dimenzijo dihal jemajočih razgledov. Pestrost pokrajine z različno strukturo rastja preko celega leta narekuje dinamiko turistični ponudbi, ki v ospredje postavlja mir, zdravje in varnost.

Turistično zgodbo gradimo na viziji trajnostnega razvoja, ki sloni na *“pripovedi o ljubezni med človekom in naravo”*. Destinacija Miren Kras je prejela več mednarodnih priznanj za trajnostni turizem. Med leti 2019 in 2024 je bila na Green Destination Days redno uvrščena med TOP 100 najbolj trajnostnih destinacij na svetu, kar dokazuje njeno zavezanost zelenemu turizmu in inovativnim praksam. Zlati znak Slovenia Green Destination ni le priznanje za doseganje dosežke, ampak tudi spodbuda za nadaljnji razvoj v smeri trajnostnega turizma, ki združuje varovanje narave, kulturne dediščine in dobrobit lokalne skupnosti. Svojo trajnostno vizijo uresničuje pod sloganom "Skupaj za zeleno prihodnost".

Med ključnimi ukrepi so:

- **Varovanje naravne in kulturne dediščine:** Več kot 90 % območja je zaščitenega v okviru evropske mreže Natura 2000, dolgoročna obnova v največjem požaru v zgodovini Slovenije uničene pokrajine: dobrodelni projekt Skupaj za Kras, ki povezuje poslovno, strokovno in splošno javnost, izobraževanje, čezmejna partnerstva in trajnostni turistični produkt revitalizacije, krožno pohodniško pot Carsus trail, Zeleno srce Krasa.
- **Trajnostna mobilnost:** Uvedba električnih vozil in koles za zmanjšanje ogljičnega odtisa ter izboljšanje dostopnosti do naravnih znamenitosti.
- **Ekološke javne prireditve:** Organizacija dogodkov brez uporabe okolju škodljive plastike in z aktivnim ločevanjem odpadkov.
- **Trajnostna turistična doživetja,** ki valorizirajo neokrnjeno naravo, tradicijo, kulturno dediščino in lokalnega človeka.
- **Ozaveščanje mladih:** Izobraževalne pobude, ki vključujejo ekološke maskote za učenje otrok o pomenu varovanja okolja, vključevanje osnovnošolcev in srednješolcev v trajnostne projekte, sodelovanje z univerzami, Turistico in Univerzo v Novi Gorici.
- **Skrb za ljudi s posebnimi potrebami:** prilagoditev turističnih objektov za obisk invalidov, razvoj prilagojenih produktov, prilagojena komunikacija.
- **Izobraževanja deležnikov turizma in širše javnosti o trajnostnem razvoju:** spodbujanje k pridobivanju mednarodnih trajnostnih znakov, redne objave prispevkov strokovnih in poljudnih revijah.
- **Podpora lokalni skupnosti:** Spodbujanje lokalne gastronomije, trajnostnega kmetijstva in ohranjanja tradicionalnih obrti.
- **Ozaveščanje obiskovalcev o naših trajnostnih prizadevanjih za varovanje okolja, varnost ter dobro počutje gostov in domačinov:** zeleni napotki za obisk, zelene iskricke, obvestila na dogodkih.

Poleti 2022 je Kras doživel enega najhujših požarov v zgodovini Slovenije. Razplamtel se je sredi vročega in sušnega obdobja ter zajel obsežno območje na meji med Slovenijo in Italijo, vključno z Mirenskim Krasom.

Zaradi vetrovnega vremena se je ogenj hitro širil ter ogrozil tako naravo kot lokalne skupnosti. Zajel je več kot 3600 hektarjev gozda in kraške pokrajine. Gori so borovi gozdovi, hrasti, grmičevje in trava, ki so zaradi poletne suše postali izjemno gorljivi. Ogenj se je nevarno približal naseljem, na tisoče prebivalcev je bilo evakuiranih, številne hiše pa so bile v neposredni nevarnosti. Zaradi značilnosti kraškega terena in pomanjkanja površinskih voda je bilo gašenje izjemno zahtevno.

Ta huda preizkušnja je bila opozorilo, kako zelo ranljiv je Kras in kako pomembno je trajnostno upravljanje narave, da bi preprečili podobne katastrofe v prihodnosti. Krizni načrt za destinacijo Miren Kras predstavlja tudi dodatno zagotovilo, da je destinacija pripravljena na nepredvidljive krizne situacije, kot so tovrstne naravne nesreče in morebitne druge prihodnje okoljske grožnje.

Cilji kriznega načrta za destinacijo Miren Kras:

- **Ohranjanje okoljske trajnosti:** Destinacija slovi po občutljivem kraškem okolju, vključno z edinstveno pokrajino, jamami in biotsko raznovrstnostjo. Krizni načrt pomaga preprečevati okoljsko škodo, ki bi lahko nastala zaradi naravnih nesreč (npr. požarov, poplav) ali povečanega števila obiskovalcev, ki bi lahko obremenili infrastrukturo in naravne vire.
- **Varnost obiskovalcev in lokalne skupnosti:** Krizni načrt vključuje ukrepe za varnost turistov in lokalnega prebivalstva v primeru izrednih dogodkov. To vključuje jasne protokole za evakuacijo, informiranje in oskrbo v primeru nesreč ali kriznih situacij.
- **Zagotavljanje nadaljnje trajnostne rasti:** Ohranjanje Zelene sheme zahteva stalno izboljševanje trajnostnih praks. Krizni načrt omogoča, da Kras tudi v kriznih trenutkih ohrani svoje trajnostne cilje, kar vključuje upravljanje virov, skrb za okolje in prilagajanje na spremenjene pogoje.
- **Izvajanje preventivnih ukrepov:** Krizni načrt omogoča preventivno delovanje, kot so protipožarni ukrepi, obvladovanje poplavnih območij ali zmanjševanje pritiska na infrastrukturo v času povečanega turizma. Vse to pripomore k zmanjšanju negativnega vpliva na naravno in kulturno dediščino.

Pomen za ohranitev Zelenega znaka:

- **Proaktivno upravljanje destinacije:** Zeleni znak zahteva, da destinacije ne le vzdržujejo, ampak tudi izboljšujejo svoje trajnostne prakse. Krizni načrt kaže proaktivnost v obvladovanju tveganj, kar je ključnega pomena za dolgoročno vzdržnost turizma.
- **Zaupanje obiskovalcev in partnerjev:** Z jasno opredeljenim kriznim načrtom Kras povečuje zaupanje med obiskovalci, lokalno skupnostjo in poslovnimi partnerji, saj zagotavlja, da bodo tudi v kriznih trenutkih ravnali odgovorno in z namenom ohranitve narave in kulturnih vrednot.
- **Povrnitev Zelene sheme po krizah:** V primeru večje okoljske ali infrastrukturne škode krizni načrt omogoča hitrejšo okrevanje destinacije, kar vključuje obnovo ekosistemov, naravnih znamenitosti in trajnostnih praks, s čimer Kras ohranja visoke standarde, ki jih zahteva Zeleni znak.

Destinacija Miren Kras je skupaj z deležniki turizma na destinaciji oblikovala krizni načrt za turizem destinacije, katerega ključni namen je izogniti se neželenim krizam, ki bi lahko v prihodnje doletele turistično panogo destinacije, učinkovito ravnati v času morebitnih kriz in po njih oz. omiliti posledice posamezne krize v primeru, da do nje pride. Pri pripravi dokumenta so bili k sodelovanju povabljeni ključni deležniki v turizmu in deležniki kriznega managementa destinacije.

Temeljni cilji dokumenta so:

- Osnovna predstavitev destinacije (ustanovitev, naloge, organiziranost itd.).
- Opredelitev vrste kriz, ki lahko neposredno ali posredno prizadenejo turistični sektor.
- Predstavitev mehanizmov za preprečevanje kriz in omilitev njihovih posledic.

Destinacija Miren Kras je primer dobre prakse trajnostnega turizma v Sloveniji. S svojo naravno lepoto, kulturno dediščino in inovativnim pristopom k varovanju okolja dokazuje, da je možno uspešno združiti

turizem in varovanje narave, kar je še posebej vidno po uničujočem požaru leta 2022. Številni projekti in dogodki, kot so Drevo za Cerje, Skupaj za Kras in Zeleno srce Krasa so odprli pot novim pristopom v turizmu, kjer obiskovalec aktivno sodeluje pri regeneraciji območja, se ozavešča, izobražuje, podpira domačine pri njihovih prizadevanjih in s tem prispeva k rasti in napredku destinacije.

Metodologija in potek priprave

Za pripravo dokumenta so bile potrebne naslednje aktivnosti:

- analiza literature in virov o tveganjih in krizah v turizmu destinacij,
- analiza izbrane dokumentacije destinacije,
- analiza državnih, regijskih in občinskih načrtov za zaščito in reševanje,
- izvedba intervjujev in razgovorov z deležniki, ki sodelujejo tako na občini kot v drugih institucijah pri načrtovanju in izvajanju postopkov za reševanje kriznih situacij,
- oblikovanje kriznega načrta,
- predstavitev dokumenta deležnikom turizma destinacije.

Pri pripravi kriznega načrta smo uporabili splošno dostopno literaturo ter različne spletne vire. Pregledali smo obstoječe akte, ki govorijo o ogroženosti na različnih področjih. Tako smo dokumente pridobili s spletne strani Nacionalnega inštituta za javno zdravje (v nadaljevanju: NIJZ), kjer so objavljene splošne smernice delovanja in državni načrti zaščite in reševanja v določenih zdravstvenih situacijah. Prav tako smo uporabili dokumente, ki opredeljujejo njimi različne ocene ogroženosti destinacije zaradi različnih dejavnikov.

Za oblikovanje ocen ogroženosti smo uporabili barvno lestvico (prikazana v spodnji tabeli), s katero smo nazorno prikazali stopnje ogroženosti glede na pojav potencialne posamezne krize v destinaciji oziroma stopnjo vpliva določene krize na turizem v destinaciji.

Razred ogroženosti	Stopnja ogroženosti ¹
1. razred	Zelo majhna
2. razred	Majhna
3. razred	Srednja
4. razred	Velika
5. razred	Zelo velika

Tabela 1: Barvna lestvica razredov ogroženosti. Vir: Lestvica povzeta po razredih ogroženosti, ki jih je določilo Ministrstvo za obrambo, Uprave RS za zaščito in reševanje, 2020

¹ V nekaterih dokumentih ocene ogroženosti je uporabljen drugačen opis stopenj ogroženosti, kar je v nadaljevanju dokumenta pri teh primerih posebej navedeno.

2. Predstavitev destinacije

Miren Kras je edinstvena turistična destinacija, ki povezuje dve zelo različni, a dopolnjujoči se pokrajini – surovi, kamniti Kras in mehko, rodovitno Vipavsko dolino. Leži ob reki Vipavi, ki simbolno in dejansko povezuje obe pokrajini ter ustvarja preplet naravnih lepôt, kulturne dediščine in tradicije.

Na eni strani se razprostira kraška planota z značilno rdečo zemljo, suhozidi, borovimi gozdovi in skrivnostnimi jamami. Na drugi strani pa se odpira Vipavska dolina z vinogradi, sadovnjaki in blagim mediteranskim vplivom. Reka Vipava, ki teče skozi to območje, daje življenju poseben ritem in ustvarja pogoje za bogato biotsko raznovrstnost.

Največja bogastva destinacije:

- Doživetje naravnega kontrasta med dvema pokrajinama.
- Razgibane pohodniške poti in razgledi z roba Krasa proti Vipavski dolini.
- Okusi Krasa in Vipave – od terana in pršuta do vipavskih belih vin.
- Kulturno zgodovinska doživetja od prazgodovinskih gradišč do Pomnika miru na Cerju ter ostalin 1. svetovne vojne.
- Lokalna pristnost v gostoljubju in gastronomiji ter stik z neokrnjeno naravo.

Upravljanje destinacije

Javni zavod za turizem in kulturo Miren Kras je bil ustanovljen z namenom razvoja in promocije trajnostnega turizma ter ohranjanja kulturne dediščine na območju Občine Miren-Kostanjevica. Njegova ustanovitev in kasnejša širitev dejavnosti sta pomembno prispevali k prepoznavnosti regije kot trajnostne turistične destinacije.

Občinski svet Občine Miren-Kostanjevica je na 34. redni seji dne 28. februarja 2018 sprejel Odlok o ustanovitvi javnega zavoda za turizem Občine Miren-Kostanjevica. Ena izmed njegovih pomembnih nalog je tudi upravljanje in oživljanje Pomnika miru na Cerju, ki je postal primer dobre prakse trajnostnega turizma ter prepoznavna slovenska točka za širjenje miru in solidarnostnih vrednot.

Zavod je sprva deloval predvsem na področju turizma. Vendar pa je Občinski svet Občine Miren-Kostanjevica na 26. seji dne 22. septembra 2022 sprejel Odlok o spremembah in dopolnitvah Odloka o ustanovitvi javnega zavoda za turizem Občine Miren-Kostanjevica, s katerim je razširil dejavnost zavoda tudi na področje kulture. Zavod se je preimenoval v Javni zavod za turizem in kulturo Miren Kras (JZMK) ter prevzel osrednje občinske naloge za razvoj kulturnih dejavnosti. Destinacija Miren Kras se je že peto leto zapored uvrstila med TOP 100 najbolj trajnostnih destinacij na svetu, Na turistični borzi ITB Berlin 2024 je prejela bronasto odličje v kategoriji Okolje in podnebje, Pomnik miru na Cerju pa je prvi objekt na svetu, ki je prejel znak Green Key kot konferenčni center in atrakcija, kar potrjuje uspešnost zavoda pri trajnostnem razvoju turizma in ohranjanju naravne ter kulturne dediščine.

Več informacij o zavodu in njegovih dejavnostih na spletni strani www.mirenkra.si.

Deležniki in partnerji Javnega zavoda za turizem in kulturo Miren Kras

Delovanje JZMK temelji na tesnem sodelovanju z vrsto različnih deležnikov, ki prihajajo iz javnega, zasebnega in nevladnega sektorja, kot tudi iz lokalne skupnosti. Skupaj tvorijo močno mrežo partnerstev, ki omogoča celovit in trajosten razvoj turistične in kulturne ponudbe na območju destinacije Miren Kras:

- **Občina Miren - Kostanjevica:** ustanoviteljica in strateški partner. Njena podpora je temeljnega pomena pri sprejemanju strateških odločitev, financiranju projektov ter povezovanju turizma z

drugimi sektorji, kot so kultura, izobraževanje in okoljevarstvo. Občina aktivno sodeluje pri vseh večjih pobudah, hkrati pa skrbi za sinergijo med zavodom in lokalnim prebivalstvom.

- **Lokalni turistični in kulturni akterji:** Zavod si prizadeva za vključevanje lokalnih ponudnikov, ustvarjalcev in skrbnikov dediščine v razvoj destinacije. Ti prostori bogatijo turistično izkušnjo z edinstvenimi vsebinami, ki povezujejo sodobno ustvarjalnost z bogato tradicijo območja.
- **Trajnostna gastronomija in vinarstvo:** Gostinski ponudniki so podpisali Zavezo trajnostne gastronomije. S poudarkom na lokalnih sestavinah in tradicionalnih recepturah skupaj z vinarji soustvarjajo prepoznavnost regije na kulinarinem zemljevidu Slovenije in širše.
- **Partnerstva z nevladnimi organizacijami in izobraževalnimi ustanovami:** Zavod aktivno sodeluje z nevladnimi organizacijami in izobraževalnimi ustanovami pri snovanju vsebin, ki presegajo zgolj turistične storitve. Skupaj izvajajo programe s poudarkom na naravovarstvu, izkustvenem učenju in ohranjanju kulturne krajine.
- **Regionalna in nacionalna povezovanja:** Poleg lokalnih partnerstev je JZMK tudi aktiven akter v širšem regionalnem prostoru. Sodeluje z zavodi iz sosednjih občin – Brda, Vipava, Nova Gorica, Kras in Brkini. Skupaj oblikujejo skupne promocijske kampanje in projekte, ki krepijo destinacijsko prepoznavnost območja Goriške in Krasa kot celovite turistične regije.
- **Zelena ekipa - skupnost za trajnostni razvoj:** Sestavljajo jo predstavniki turizma, občine, civilne družbe in lokalnih strokovnjakov. Njihove aktivnosti prispevajo k ohranjanju naravnega okolja in spodbujajo odgovorno vedenje vseh deležnikov, ki so vključeni v upravljanje destinacije.
- **Lokalna skupnost kot aktivni partner:** Ključno vlogo pri razvoju destinacije ima lokalna skupnost, ki ne nastopa zgolj kot prejemnik turističnih učinkov, temveč kot soustvarjalec ponudbe. Prebivalci sodelujejo pri prireditvah, izobraževalnih programih in prostovoljskih akcijah, kar krepi identiteto kraja in prispeva k bolj vključujočemu turizmu.

Skozi povezovanje vseh teh akterjev se destinacija Miren Kras razvija kot zgled dobre prakse sodelovalnega in trajnostno usmerjenega upravljanja turizma in kulture. Bolj specifično so deležniki opredeljeni v seznamu, ki je del kriterijev Zelene sheme slovenskega turizma (ZSST).

Deležniki kriznega managementa so predstavniki zasebnih in javnih ter nevladnih organizacij in posamezniki, ki morajo biti vključeni v ravnanje s krizo (planiranje, organiziranje, vodenje, kontrola). Ciljne skupine za komuniciranje v krizi so zasebne in javne ter nevladne organizacije in posamezniki, katere je treba o krizi informirati in/ali od njih dobiti informacije, potrebne za ravnanje s krizo.

3. Potencialne krize v destinaciji

V turizmu se srečujemo z različnimi vrstami kriz, ki lahko močno vplivajo na destinacije, ponudnike storitev in obiskovalce. Za učinkovito obvladovanje teh kriz je ključno poznavanje njihovih značilnosti ter priprava ustreznih kriznih načrtov.

Slovenija je v zadnjih letih okrepila prizadevanja za pripravo in izvajanje kriznih načrtov v turizmu:

- **Nacionalna strategija:** Slovenska strategija turizma 2022–2028 poudarja pomen pripravljenosti na krizne dogodke, kot so pandemije, in potrebo po hitrem odzivanju ter prilagajanju turistične ponudbe.
- **Lokalne pobude:** Destinacije, kot je Miren Kras, razvijajo lastne krizne načrte, ki vključujejo sodelovanje z lokalnimi skupnostmi, izobraževalnimi ustanovami in nevladnimi organizacijami.

- **Sodelovanje z evropskimi institucijami:** Slovenija sodeluje z evropskimi partnerji pri izmenjavi dobrih praks in razvoju skupnih strategij za obvladovanje kriz v turizmu.

Zavod za turizem Miren Kras, ki je nosilec kriznega načrta je v sodelovanju z deležniki najprej izvedel identificiranje možnih kriz v občini ter jih, glede na vlogo turističnega managementa destinacije pri posamezni krizi, razvrstil v več kategorij:

1. Splošne krize z vplivom na turizem:

- okoljske oz. naravne krize,
- zdravstvene krize,
- politične, družbene in gospodarske krize,
- tehnološke krize ter

2. Turistične krize.

Potencialne krize za destinacijo so v nadaljevanju kratko splošno opisane, na koncu vsakega poglavja o posamezni krizi, pa je podana ocena ogroženosti turizma v primeru pojava posamezne krize v občini ter skupna ocena ogroženosti občine z vidika posamezne vrste krize in ocena njenega vpliva na turizem v občini.

3.1. SPLOŠNE KRIZE

3.1.1. NARAVNE KRIZE

Okoljske oz. naravne krize so posledica nesreč, oziroma v določenih primerih celo katastrof večjih razsežnosti, ki se zgodijo v naravnem okolju. Naravne krize se lahko pojavijo naglo in nepričakovano ali pa so posledica dolgotrajnih procesov. Naravne krize se običajno pojavijo kot rezultat naravnih dogodkov, kot so potresi, poplave, požari, suše in podobni pojavi. Njihove posledice so lahko uničujoče in vplivajo na številna področja, vključno z življenji ljudi, gospodarstvom, infrastrukturo, ekosistemi in družbenim redom.

Eden izmed najbolj očitnih vplivov naravnih kriz je ogrožanje življenj in varnosti ljudi. V primeru potresov, poplav ali drugih naravnih nesreč so ljudje izpostavljeni nevarnosti zaradi porušениh stavb, plazov, voda, požarov in drugih neposrednih groženj. Posledice teh dogodkov se lahko odražajo v izgubi človeških življenj, poškodbah in trajnih duševnih posledicah za preživele.

Poleg tega lahko naravne krize močno prizadenejo gospodarstvo. Uničenje infrastrukture, izguba proizvodnih zmogljivosti in škoda na kmetijskih pridelkih lahko povzročijo dolgotrajno ekonomsko škodo. V nekaterih primerih lahko to vodi v recesijo ali celo hujše gospodarske razmere, ki vplivajo na delovna mesta, prihodke in življenjski standard prebivalcev.

Okolje se prav tako sooča z negativnimi posledicami naravnih kriz. Na primer, gozdni požari ali žled lahko povzročijo uničenje habitata in izgubo biodiverzitete, medtem ko poplave in onesnaženje voda ogrožajo vodne ekosisteme.

Za območje destinacije so bile identificirane potencialne naravne krize:

- požari,
- potresi,
- poplave,

- plazovi in podori,
- nevihte,
- žledolom,
- suše.

POŽARI

Posebej velik vpliv na turistično destinacijo imajo požari, ki zajamejo velike površine, saj taki požari ne prinašajo težav le turistom, ki se v tem trenutku nepričakovano znajdejo v nevarnosti, ampak lahko zaradi uničene vegetacije predstavljajo tudi večletno škodo za turistično destinacijo.

V destinacijo, kjer so močni sledovi požarov in uničena vegetacija, se turisti običajno več let ne bodo vračali. Lahko pa pride tudi do požara na turistični infrastrukturi, kot so hoteli, kampi, informacijski centri in centri za obiskovalce, muzeji, restavracije in drugi turistični objekti. Za turiste, ki se v času požara znajdejo na neki destinaciji, pomeni to trenutne težave (morebitno evakuacijo, težave z dihanjem), poslabšanje usluge ali celo predčasen odhod iz destinacije oz. v najhujšem primeru izgubo življenj. Destinacijo pa dolgoročno poleg materialne škode ob uničenih objektih in vegetaciji prizadenejo tudi dolgoročne posledice (npr. upad obiska) in dolgotrajno okrevanje.

Destinacija ima zaradi submediteranske klime izrazito vroča in suha poletja kar nadpovprečno dviguje nevarnost požarov sploh v mestnem zaledju in ruralnih gričevnatih predelih, ki so večinoma porasli s tipičnim mediteranskim rastjem.

V peti, najvišji razred ogroženosti so na tem območju uvrščene občine Koper, Nova Gorica, Renče-Vogrsko, Nova Gorica, Miren-Kostanjevica, Komen, Sežana, Divača in Hrpelje-Kozina. Za uvrstitev v peti razred obstaja več razlogov. Tu so razmere za nastanek požarov v naravi vseh velikosti najbolj ugodne, gašenje, zlasti najbolj težavno. Glavni dejavnik najvišje ogroženosti na tem območju je podnebje oziroma vreme, ki vpliva z višjimi temperaturami, predvsem pa s pogosto močno burjo, najpogosteje v hladni polovici leta. Drugi dejavnik za nastajanje požarov je apnena podlaga. Kraško območje nima veliko površinskih vodnih teles, tla pa so večinoma vodoprepustna. Padavinska voda zato hitro odteče v podzemlje, kjer je za vegetacijo težje dosegljiva, zato se tla in vegetacija hitro izsušita. Tudi struktura gozdov na Krasu je neugodna. Najprej gozdnate in nato izsekane ter gole površine so v zadnjih dobrih 150 letih umetno pogozdovale predvsem s skromnim borom. Borovi sestoji so golo kraško pokrajino sčasoma naredili bolj zelena in gozdnato, vendar se je zaradi tega povečala njena požarna ogroženost. Bor vsebuje veliko eteričnih olj in smole, zato se ogenj v borovih gozdovih zelo hitro širi, zlasti če zajame tudi krošnje. Gašenje požarov v borovih gozdovih je posledično zelo zahtevno. Dodatna težava je zaraščanje Krasa na območjih, kjer so bili pred desetletji še vrtovi, njive, travniki in pašniki. Požarna ogroženost na celotni destinaciji je zelo velika, kar je destinacija okusila tudi v največjem požaru v zgodovini Slovenije, v juliju 2022.

POTRESI

Posledice močnih potresov so lahko za neko destinacijo izjemno težke in dolgoročne, saj lahko obnova poteka dlje časa. Agencija Republike Slovenije za okolje (2021) je po novi karti potresne nevarnosti ocenila, da večino območja destinacije sodi v potresno srednje ogrožena območja v Sloveniji.

- poplave na kraških poljih: kjer se zaradi dolgotrajnih padavin, taljenja snega in drugačnih hidroloških lastnosti kraških voda običajne ojezeritve kraških polj povečajo in poplavljaajo naselja ob robu kraških polj,
- mestne: so poplave v mestih in nastanejo zaradi nezmožnosti odvajanja zadostnih količin padavinskih voda preko sistemov za odvod meteornih voda,
- tehnične: se pojavijo zaradi neustreznega delovanja ali porušitve objektov vodne infrastrukture.

Okrevanje destinacije in obisk turistov po poplavih je odvisen od intenzivnosti poplav ter uspešnosti in hitrosti sanacije ter je ob močnejših in obsežnejših poplavih dolgotrajen.

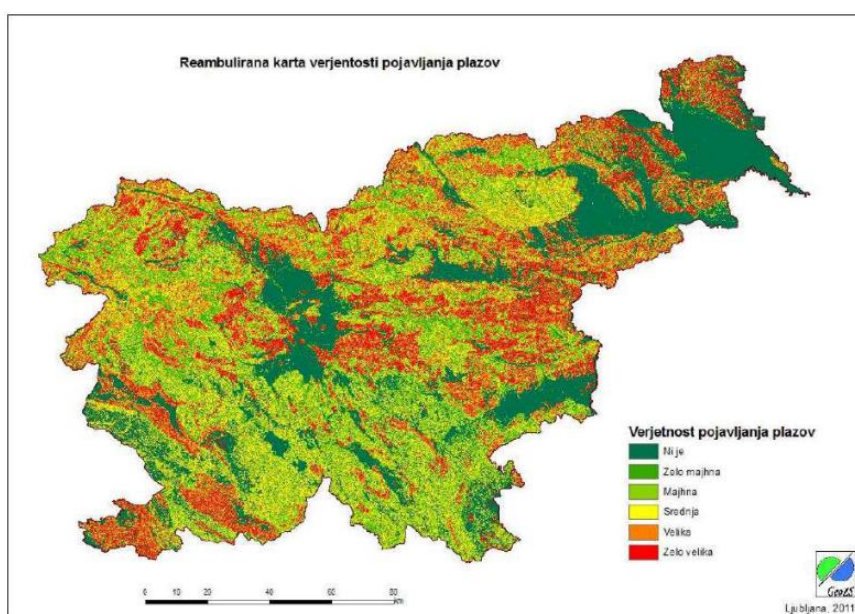
Prav te nesreče, povzročene zaradi poplav, so posebna ekonomska grožnja destinaciji. Ob verižni nesreči, ki je posledica poplave, poteka ukrepanje skladno z načrti zaščite in reševanja glede na nesrečo (nalezljive bolezni, porušitev visokih pregrad, ...).

Občina Miren-Kostanjevica je opredeljena kot območje pomembnega vpliva poplav.

PLAZOVI IN PODORI

Plazovi in podori se kot posledica različnih dejavnikov lahko pojavijo v destinaciji nepričakovano ali pa se jih, lahko s pomočjo prepoznavanja znakov (na primer razpoke v tleh, nagnjenost dreves, ...) da napovedati že prej. Na večini območja destinacije je, skladno s karto verjetnosti pojavljanja plazov (Geološki zavod Slovenije, 2005), verjetnost pojavljanja plazov zelo majhna do majhna. V primeru pojavljanja lahko plazovi na tem območju ogrožajo predvsem stanovanjske hiše in gospodarska poslopja, prav tako pa tudi splošno infrastrukturo (transportno, energetska, vodna, komunikacijska,...). Zaradi uničene infrastrukture je lahko onemogočena evakuacija turistov z destinacije ali prekinjena dobava surovin, pitne vode, odpadne vode, kot tudi dostop do posameznih turističnih znamenitosti. Prav tako so lahko prekinjena sredstva komuniciranja.

Nevarnost plazov je v destinaciji zelo majhna.

Slika 2: Verjetnost pojavljanja plazov. Vir: Geološki zavod Slovenije

(<https://www.gov.si/assets/organi-v-sestavu/URSZR/Datoteke/Projekti/MASPREM/Koncno-porocilo-MASPREM.pdf>)

NEVIHTE

Kot že rečeno, se zaradi podnebnih sprememb pojavlja vedno več ekstremnih vremenskih pojavov, med drugimi tudi močne nevihte. Za turizem so predvsem grožnja poleti, ko se turistične aktivnosti, kot npr. gibanje, rekreacija, druženje, kampiranje, ipd. izvajajo večinoma na prostem. Pri nevihtah je treba poskrbeti za varnost ljudi, da niso izpostavljeni strelam, viharnemu pišu (in posledično letečim predmetom) ali toči. Prav tako pa lahko nevihta povzroči požar ali uniči pridelek na poljih, kar potem negativno vpliva na prehrabno oskrbo z lokalnimi proizvodi tako za domačine kot turiste.

Ogroženost zaradi neviht je srednja.

ŽLED/ŽLEDOLOM

Žled je led, ki se nabere na delih rastlin, predmetih in zgradbah ter tleh. Nastane, ko pri tleh dežuje ali rosi pri temperaturah pod lediščem oziroma, ko padavine v tekoči obliki padajo na podhlajeno podlago. Navadno pri taki temperaturi pri tleh sicer sneži, vendar v posebnih vremenskih razmerah padavine kljub temu padajo v tekoči obliki.

Žledolom nastane, kadar se na drevesih nabere toliko ledu (žleda), da veje ali drevo samo popusti pod težo. Žled lahko povzroča tudi veliko škodo na infrastrukturi npr. transportni, energetske, komunikacijski in drugi, ki popusti pod težo ledu, kar ima posledice v oviranih oz. onemogočenih cestnih povezavah, vsakodnevni oskrbi, kot tudi evakuaciji turistov iz prizadete destinacije

Za področje Slovenije je bila izdelana Ocena ogroženosti Republike Slovenije zaradi žleda (Uprava RS za zaščito in reševanje, 2018)².

V destinaciji je srednja ogroženost.

SUŠA

Kot posledica podnebnih sprememb se suša čedalje bolj pojavlja tudi na območjih, ki v preteklosti niso beležila sušnih obdobj. Pomanjkanje padavin tako pozimi kot poleti lahko privede do nizkega vodostaja podtalnice in posledično do motene oskrbe s pitno vodo. To lahko povzroči nevšečnosti za turiste, saj ne morejo uporabljati vode za osebno higieno in pitje.

Suša lahko uničujoče vpliva tudi na naravno okolje, na rastlinje in živalstvo destinacije, saj je le-ta privlačna prav zaradi bogate naravne dediščine. S tem lahko destinacija izgubi svoj osnovni privlačni element in posledično tudi turiste. Ker je obnova naravnega okolja dolgotrajen proces, lahko to usodno vpliva tudi na obstoj turizma v destinaciji. Nevarnost suše pa ni le pomanjkanje vode, ampak so lahko posledica suše tudi požari, ki lahko škodo še povečajo.

Pomanjkanje oz. celo včasih omejena oskrba z vodo je pomemben vidik kvalitetnega turističnega produkta tako, da je iskanje dolgoročne ustrezne oskrbe z vodo tudi v poletnih mesecih izjemnega pomena za turizem v destinaciji. Ukrepi varčevanja z vodo so izredno neprijetni z vidika obiskovalca destinacije.

Destinacija je ogrožena zaradi suše.

² Dokument je dostopen na povezavi:

<https://www.sos112.si/uploads/files/uploads/ocena-ogrozenosti-zled.pdf>.

SKUPNA OCENA OGROŽENOSTI DESTINACIJE ZARADI NARAVNIH KRIZ

Na podlagi predhodno prikazanih podatkov je bila narejena spodnja ocena ogroženosti regije zaradi pojava naravnih kriz v destinaciji. Ocenjena ogroženosti destinacije ob pojavu posameznih kriz se razteza od zelo majhne do zelo velike.

Naravna kriza	Ocena ogroženosti
Požar	Zelo velika
Potres	Srednja
Poplava	Srednja
Plazovi in podori	Zelo majhna
Nevihte	Srednja
Žledolom	Srednja
Suša	Velika

Tabela 2 : Ocena ogroženosti turizma v destinaciji ob pojavu naravnih kriz v destinaciji

Ključni naravni krizi, kjer je ogroženost bistveno nadpovprečna, sta požar in suša. Krizno upravljanje koordinira zadolžena pristojna institucija ter po potrebi Civilna zaščita in tako krizni management turizma dobiva poglobljena navodila ter jih jasno in enostavno predvsem pa pravočasno dostavlja do gostov na destinaciji. Javni zavod Miren Kras zbira in koordinira vprašanja ter po potrebi pomoč za turiste in je vezni člen med gosti destinacije in Civilno zaščito.

3.1.2. ZDRAVSTVENE KRIZE

Zdravstveni dejavniki tveganj in ogrožanj so najbolj pogost dejavnik tveganja in ogrožanja varnosti v mednarodnem turizmu (Ivanuša in sodelavci, 2014, str. 302), zato zdravstvene krize zaslužijo ločeno obravnavo in so opredeljene kot posebna kategorija kriz.

Zdravstvene krize, predvsem večje kot je bila npr. pandemija COVID-19, lahko močno vplivajo na turizem v destinaciji, kar se je v primeru pandemije COVID-19 tudi pokazalo. Posledice so lahko številne in raznolike. Upad turističnega obiska se odraža v upadu turističnega prometa, kar lahko privede do znatnega upada prihodkov destinacije ter s tem do finančnih težav, do izgube delovnih mest, zaprtja podjetij in zmanjšanja gospodarske aktivnosti, kar ima lahko izrazito negativen vpliv tudi na druge sektorje v destinaciji.

Po zdravstveni krizi se lahko turistične preference spremenijo, turisti se lahko npr. odločijo za manjše, manj gosto poseljene destinacije, kar pa je za manjše destinacije lahko tudi prednost.

Prav tako lahko zdravstvene krize prizadenejo restavracije, muzeje, centre za obiskovalce in druge dejavnosti, ki so pomembne za turizem, kar lahko vpliva na privlačnost destinacije.

Turistična podjetja in organizacije v destinaciji morajo zagotavljati varnost in zdravje turistov in zaposlenih ter zato biti pripravljeni na reakcijo ob izbruhu morebitne zdravstvene krize. V ta namen morajo imeti v naprej pripravljene procese in pravila, ki se jih morajo zaposleni držati, da do (zdravstvene) krize ne pride, ter točna navodila, kaj storiti, če do krize pride (Apec International Centre for Sustainable Tourism, 2006, str. 18).

Za območje destinacije so bile identificirane naslednje potencialne zdravstvene krize:

- izbruh nalezljivih bolezni, epidemije in pandemije,
- zastrupitve,
- kronične bolezni in alergije,
- poškodbe,
- invazija zdravju nevarnih živali,
- pojav posebno nevarnih bolezni pri živalih.

NALEZLJIVE BOLEZNI, EPIDEMIJE, PANDEMIJE

Nalezljive bolezni povzročajo patogeni organizmi (mikrobi), kot so bakterije, virusi, zajedavci, glive in plesni, ki povzročajo nastanek in razvoj bolezni pri človeku in živalih. Nalezljive bolezni se prenašajo na različne načine (po zraku, s hrano in vodo ter z neposrednim stikom ali posredno, prek predmetov in površin), prenašajo se lahko s človeka na človeka in/ali z živali na človeka. Nalezljive bolezni se širijo kadar obstajajo pogoji za prenos mikroorganizma in se okužba lahko prenaša v dovezne osebe. Okužbe se lahko pojavljajo množično, in sicer v obliki kopičenj, izbruhov, epidemij in pandemij (Ministrstvo za obrambo, Uprava RSZR, 2020)³.

Narava nalezljivih bolezni, da lahko iz enega primera nastane izbruh, epidemija ali celo pandemija, in poznavanje, da se nalezljive bolezni širijo čez državne meje in na vse celine, zahtevata načrtovanje ukrepov za preprečevanje širjenja ter obvladovanje posameznih nalezljivih bolezni, izbruhov, epidemij in zmanjševanja bremena teh bolezni.

³ Dokument je dostopen na: https://www.gov.si/assets/organi-v-sestavu/URSZR/Datoteke/DNZiRpandemija_23_7.pdf.

Posebnost destinacije je sicer bližina mednarodnih pristanišč v Trstu in Kopru, kjer poteka transport blaga iz celega sveta, toda ocenjujemo da ni večjih tveganj iz tega naslova.

ZASTRUPITVE

Izvorov zastrupitve je več (zastrupitev s hrano, vodo, tudi zastrupitev zaradi strupa živali ali zaradi kemikalij, plinov, nevarnih snovi, itd.), vendar pa gre navadno za posamezne primere zastrupitev, nekoliko večji obseg ima lahko zastrupitev s hrano pri ponudniku, saj v tem primeru lahko potrebuje zdravniško pomoč večje število turistov. V primeru, če pride do mikrobiološke onesnaženosti vode, zastrupitve posameznega vodnega vira ali do okužbe vodovodnega sistema, pa je lahko ogroženo zdravje večjega števila turistov in prebivalcev na območju oziroma destinaciji in predstavlja veliko nevarnost, tudi za pojav nalezljivih bolezni.

Zaradi zastrupitve obiskovalcev se lahko zmanjša ugled destinacije in povpraševanje gostov, kar lahko privede tudi do finančne krize. Zato mora destinacija vnaprej narediti vse, da do zastrupitev ne pride.

Na destinaciji ni posebnosti glede zastrupitev.

(KRONIČNE) BOLEZNI IN ALERGIJE

Kronične bolezni in alergije so bolezni, ki so omejene na posamezno osebo, saj niso prenosljive. Turistični ponudniki morajo pri tem predvsem poskrbeti za ustrezno okolje, ki preprečuje poslabšanje stanja bolnikov oz. pripomore k boljšemu stanju kroničnih bolnikov oz. alergikov. Če se kronične bolezni in alergije v času bivanja vseeno pojavijo in začnejo ogrožati življenje turista, morajo turistični ponudniki bolnikom takoj nuditi prvo pomoč. Do splošnih in finančnih negativnih posledic za turističnega ponudnika lahko pride večinoma samo v primeru, ko se turistični ponudnik na pojav bolezni ne odzove ustrezno (Podbregar in Pavlakovič, 2016).

Na destinaciji ni posebnosti glede bolezni in alergij.

POŠKODBE

Poškodbe so najbolj nepredvidljiva vrsta zdravstvenih kriz, saj so lahko pogosto posledica malomarnosti in nepazljivosti turista oziroma so posledica drugih vrst kriz, na katere turist ni imel vpliva, kot so na primer požar, potres ali druge (naravne) nesreče v destinaciji. Do splošnih in finančnih negativnih posledic za turističnega ponudnika in destinacijo lahko pride večinoma v primeru, da se pri nastanku poškodbe ne odzove ustrezno. Pri poškodbah, ki so nastale zaradi nesreče ali malomarnosti s strani ponudnika, pa lahko turist zahteva tudi odškodninsko odgovornost.

Pri manjših poškodbah je tudi obseg posledic omejen na posameznika ali na nekaj gostov, pri večjem obsegu poškodovancev pa ima kriza širši negativni vpliv na zaupanje do turistične organizacije in destinacije.

INVAZIJA ZDRAVJU (POTENCIALNO) NEVARNIH ŽIVALI

V destinaciji se lahko pojavi invazija zdravju potencialno nevarnih živali, ki povzročijo poškodbo, sprožijo alergijsko reakcijo ali povzročijo okužbe s povzročitelji, ki jih živali lahko prenašajo, kar bi lahko uvrstili v prejšnje kategorije zdravstvenih kriz.

Na zdravje in dobro počutje turistov v destinaciji in pri posameznem ponudniku vpliva čisto in varno okolje, ob morebitnem malomarnem vzdrževanju objektov, slabi higieni ali ob prepozni reakciji ob pojavu se lahko prekomerno razmnožijo žuželke (npr. posteljne stenice), plazilci (miši, podgane, ...) in insekti (sršeni, komarji, ose, muhe, ...), ki so za turiste zelo neprijetni, v veliko primerih tudi za zdravje ogrožajoči in imajo

lahko za posledico okrnjen ugled ponudnika in destinacije. Razen izrazito individualnih tveganj ni posebnosti za destinacijo.

POJAV POSEBNO NEVARNIH BOLEZNI ŽIVALI

Poleg invazije zdravju (potencialno) nevarnih živali se lahko pojavijo tudi posebno nevarne bolezni pri živalih. Posebno nevarne bolezni živali imajo lahko bolj ali manj hude ekonomske posledice, ogrožajo pa lahko tudi zdravje ljudi. Posledično lahko privedejo do omejitev v prometu blaga in storitev pa tudi ljudi oz. turizma in s tem povzročijo hudo posredno škodo za celotno regijo ali celo državo. Poleg bolezni, ki jih poznamo že desetletja in stoletja, se pojavljajo nove oziroma se stare pojavljajo v novi, spremenjeni obliki. Prav tako se zaradi spremenjenih podnebnih razmer in prilagoditve povzročiteljev stare bolezni širijo na območja, na katerih jih v preteklosti ni bilo.

Zaradi obsežnega prometa z živalmi in njihovimi proizvodi, sprememb v okolju ter drugih dejavnikov predstavljajo posebno nevarne bolezni živali grožnjo za zdravje.

Uspešno preprečevanje in obvladovanje posebno nevarnih bolezni živali temelji na učinkovitem sistemu spremljanja in usklajenega delovanja veterinarskih ter drugih služb. Najpomembnejše je hitro in učinkovito ukrepanje ob pojavu bolezni živali, še posebno tistih, ki se pojavljajo kot epizootije (Ministrstvo za obrambo, Uprava RS za zaščito in reševanje, Izpostava URSZR, 2013 – posodobljeno november 2015).

V razgovorih in ocenah nismo zasledili posebnosti za destinacijo.

SKUPNA OCENA OGROŽENOSTI DESTINACIJE ZARADI ZDRAVSTVENIH KRIZ

Na podlagi predhodno prikazanih podatkov je bila narejena spodnja ocena ogroženosti destinacije zaradi pojava zdravstvenih kriz. Ocenjena ogroženosti destinacije ob pojavu posameznih kriz je srednja. Ostale zdravstvene krize pa vplivajo na manjše število ljudi, oziroma gre za bolj posamične pojave, tako da za njih ocena ni podana.

Zdravstvena kriza	Ocena ogroženosti
Izbruh nalezljivih bolezni, epidemije in pandemije	Majhna
Zastrupitve	Majhna
Kronične bolezni/alergije	Majhna
Poškodbe	Majhna
Invazija zdravju nevarnih živali	Majhna
Pojav posebno nevarnih bolezni pri živalih	Zelo majhna

Tabela 3: Ocena ogroženosti turizma v destinaciji ob pojavu zdravstvenih kriz v destinaciji

V primeru epidemije in pandemije se aktivira državni načrt reševanja in zaščite. Krizno upravljanje koordinira zadolžena pristojna institucija ter po potrebi Civilna zaščita in tako krizni management turizma dobiva poglobljena navodila ter jih jasno in enostavno predvsem pa pravočasno dostavlja do gostov na destinaciji. JZKM zbira in koordinira vprašanja ter po potrebi pomoč za turiste in je vezni člen med gosti destinacije in Civilno zaščito.

3.1.3. POLITIČNE, DRUŽBENE IN GOSPODARSKE KRIZE

Politične, družbene in gospodarske krize pomembno vplivajo na privlačnost turistične destinacije, politična in družbena stabilnost in varnost sta predpogoja za turizem; tudi zgolj grožnja dogodkov, kot so družbeni nemiri, politična nestabilnost ali terorizem, lahko povzroči, da turisti spremenijo odločitev za obisk destinacije. Politične krize so v 20. in 21. stoletju zelo aktualne, predvsem teroristični napadi so zelo pogost dejavnik tveganj in ogrožanja varnosti v mednarodnem turizmu, sledijo jim družbeni nemiri oziroma demonstracije ter nestabilne politične razmere (Ivanuša in sodelavci, 2014). Četudi je Slovenija prepoznana kot politično stabilna in varna država (Institute for Economics & Peace, 2020) v načrtovanju upravljanja kriznih situacij v turizmu ne moremo mimo potencialnih političnih nemirov, gospodarskih nestabilnosti in širših družbenih kriz tako v destinaciji kot v regiji, ki lahko prizadenejo turizem v destinaciji.

Vpliv politične nestabilnosti na turistični sektor destinacije je takojšen, prav tako lahko v nekaterih okoliščinah nestabilnost v eni državi vpliva na turistični sektor sosednjih držav. Učinki političnih nemirov v širši regiji se lahko na turizem države odražajo v obliki dveh konkretnih učinkov in sicer v učinku prelitja (t.i. »spill over effect«), kjer se negativni vplivi na turizem v eni državi prelivajo v druge države (pogosto posledica skupnega nastopa na trgu oziroma skupne promocije) ali v učinku nadomestitve (t.i. »substitution effect«), v tem primeru pride do pozitivnega učinka, ko varne sosednje države v regiji postanejo varna alternativa.

Za območje destinacije so bile identificirane naslednje potencialne politične, družbene in gospodarske krize:

- vojne,
- begunske in/ali emigrantske krize,
- demonstracije,
- terorizem,
- kriminal.

VOJNE

Vojne so ena hujših in predvsem dolgotrajnejših nevarnosti za razvoj turizma. Občina in običajno cela država, ki je podvržena tveganju vojnih spopadov ali v kateri spopadi že potekajo, se zelo hitro znajde na listi nevarnih turističnih destinacij. Ministrstva za zunanje zadeve posameznih držav običajno ažurno obveščajo svoje državljane in odsvetujejo potovanja na take destinacije, zato je upad turizma običajno hiter in drastičen. Po vojaškem spopadu, posebej če je ta dolgotrajnejši, mine veliko časa, da se turisti ponovno vrnejo na določeno destinacijo. To dokazuje tudi primer balkanske vojne, ko je minilo vrsto let, preden so turisti ponovno začeli v večjem številu obiskovati balkanske države (Podbregar in Pavlakovič, 2016).

Okrevanje turističnega sektorja v Evropi po pandemiji COVID-19 je prekinila ruska vojaška agresija proti Ukrajini, ki negativno vpliva na celoten turistični sektor v Evropi. Resolucija Evropskega parlamenta z dne 5. maja 2022 o učinku nezakonite ruske vojaške agresije proti Ukrajini na prometni in turistični sektor EU (2022/2643(RSP)) poudarja, da je ruska nezakonita agresija proti Ukrajini pustila izjemne posledice na turistično industrijo ter da bodo naraščajoči stroški energije in živil, ki jih vojna še stopnjuje, povečali stroške za turistična podjetja in celotno vrednostno verigo, zlasti za mala in srednja podjetja, ki se po dveh letih pandemije že tako ali tako borijo za golo preživetje. Vojna v Ukrajini je povzročila tudi ukrajinsko begunsko krizo, ki vpliva tudi na turizem v naši širši regiji.

Nemogoče je to krizo ocenjevati zgolj z vidika destinacije.

BEGUNSKE IN/ALI MIGRANTSKE KRIZE

Begunski in migrantski tokovi so v zadnjem desetletju močno vplivali na turizem v Evropi. V času evropske begunske/migrantske krize v letih 2015 in 2016 je bilo zabeleženih več 2,3 milijona nelegalnih prehodov zunanjih meja Evrope (Evropski parlament, 2021).

Glavna vzroka za krizo sta bila huda poostritev vojn v Siriji, Iraku, Afganistanu in drugih konfliktov. Takrat se je močno povečalo število beguncev in drugih priseljencev, ki so vstopali v EU in zaprosili za azil. Močno je okrnila tudi turistično povpraševanje v širšem Sredozemlju, še posebej je bilo to vidno v Grčiji, predvsem na grških otokih.

Evropo je nato v letu 2022 dodatno prizadela begunska kriza povezana z vojno v Ukrajini, in sicer je od začetka vojne v Ukrajini (februar 2022) državo zapustilo več kot osem milijonov ljudi, 90 % je bilo žensk in otrok, medtem ko je moškim, starim med 18. in 60. letom, odhod iz države prepovedan.

Zaradi globalnih podnebnih sprememb in predvidenega pomanjkanja hrane in ostalih resursov se v prihodnosti napoveduje tudi povečano število t. i. okoljskih migracij. Okoljski dejavniki in podnebne spremembe bodo v prihodnjih desetletjih prizadeli milijone ljudi ter predvidoma postali prevladujoči vzrok za razseljevanje in migracije, okoljsko razseljene osebe pa največja skupina beguncev, v svojem poročilu navaja Umanotera (2016).

Tovrstne krize zahtevajo nujnost vzpostavitve določenih mehanizmov usmeritve operativnega osebja in sredstev za hitro posredovanje in mehanizmov na področju civilne zaščite za mobilizacijo vse potrebne opreme. Obenem predstavljajo izrazito negativen vpliv na zaznano privlačnost turistične destinacije.

Kras kot destinacija spada med bolj ogrožene saj meji na vstopne točke in tudi je izstopna točka za migrante.

DEMONSTRACIJE

Demonstracije oz. protesti so v demokratičnih družbah legitimna oblika izražanja nezadovoljstva oziroma političnega nestrinjanja. Če so demonstracije napovedane in potekajo mirno, nimajo velikega vpliva na turizem, saj lahko turisti vnaprej prilagodijo svoje potovanje. Če pa so le-te nenapovedane, povezane tudi z nemiri in nasiljem oz. dolgotrajne, pa imajo lahko dolgoročnejši vpliv na turistično destinacijo. Tovrstni protesti so precej pogost pojav npr. v Franciji, ki se večkrat sprevržejo tudi v nasilje, spopade s policijo, ropanje in izgrede ter v najhujših oblikah povzročajo tudi ohromitev javnega življenja, javnega prometa in s tem pomembno negativno vplivajo na turistično destinacijo.

Demonstracije nimajo posebnega pomena za destinacijo.

TERORIZEM

Uradna definicija terorizma ne obstaja, načeloma je terorizem opredeljen kot vsako organizirano nasilno dejanje, ki je usmerjeno proti civilistom oziroma civilnim ustanovam v politične ali/in gospodarske namene. Izvajajo ga lahko nedržavne skupine, posamezniki ali države. Terorizem je večinoma javno dejanje, s katerim želijo teroristi »doseči« čim večje število ljudi in tako vplivati na širše javno mnenje. Terorizem je bil sicer še v času pred pandemijo COVID-19 globalno gledano ena najbolj grozečih nevarnosti za turistično industrijo. Teroristični napadi, bodisi posameznih storilcev, bodisi organiziranih skupin, lahko v neki državi izjemno zmanjšajo zanimanje turistov. Po podatkih Institute for Economics & Peace (2020) sodi Slovenija s svojim rezultatom na lestvici terorističnega indeksa med najmanj ogrožene države sveta, kar je pomembna konkurenčna prednost Slovenije kot turistične destinacije.

Za področje Slovenije je bila izdelana Ocena ogroženosti Republike Slovenije zaradi terorizma (Ministrstvo za obrambo, URSZR, 2023)⁴.

Destinacija bi lahko bila izpostavljena raznim oblikam vojnih nevarnosti in terorizma s širšimi posledicami za prebivalstvo.

Predvsem je to ogroženost občutljivih infrastrukturnih objektov, katerih onesposobitev ali poškodovanje bi lahko povzročilo hude, dolgotrajne in težke posledice ter bistveno poslabšalo pogoje za življenje. Problem z vidika žrtev bi predstavljal tudi napad na šolske, zdravstvene, socialne, kulturne, verske, športne, turistične in ostale objekte, kjer se naenkrat zadržuje večje število prebivalcev (večje javne prireditve na prostem). Problem z vidika žrtev bi predstavljal tudi napad ali diverzija ob večjih javnih prireditvah na prostem z motornimi vozili in drugimi priročnimi sredstvi.

KRIMINAL

Kriminal je definiran kot nezakonita dejanja, kot jih opredeli pravna država in so zanj predvidene pravne posledice, gre torej za kazniva dejanja, ki škodljivo delujejo na individualne osebe, materialne stvari, družbo in državo. Pri tem gre lahko za oboroženi ali neoboroženi napad na osebo, napad zoper premoženje, spolno nasilje, sleparstvo, droge, kršitve javnega reda in miru ter druge oblike kriminala. Še posebej se izpostavi organizirani kriminal, ki pri kaznivih dejanjih združuje več oseb (Kokot, 2012).

Kriminal in vandalizem ocenjujemo kot srednjo ogroženost.

SKUPNA OCENA OGROŽENOSTI DESTINACIJE Z VIDIKA POLITIČNIH, DRUŽBENIH IN GOSPODARSKIH KRIZ

Na podlagi predhodno prikazanih podatkov je bila narejena spodnja ocena ogroženosti destinacije z vidika političnih, družbenih in gospodarskih kriz. Ocenjena ogroženosti destinacije ob pojavu posameznih kriz je od majhne do zelo velike. Kot zelo velike ogroženost z vidika družbene krize se izkazuje pomanjkanje ustreznega kadra, še posebej v turističnih ter s turizmom neposredno povezanih dejavnostih.

Politične, družbene, gospodarske krize	Ocena ogroženosti
Vojne	Majhna
Begunske in migrantske krize	Velika
Demonstracije	Majhna
Terorizem	Majhna
Kriminal	Srednja

Tabela 4: Ocena ogroženosti destinacije z vidika pojava političnih, družbenih in gospodarskih kriz

V teh primerih vodita aktivnosti vojska oz. oborožene sile in policija, medtem ko je Civilna zaščita v vlogi podpore. Vloga turističnega kriznega managementa je skrb za obiskovalce in promptno obveščanje ter vzdrževanje dvosmerne komunikacije.

⁴ Dokument je dostopen na povezavi: <https://www.gov.si/assets/organi-v-sestavu/URSZR/Datoteke/Ocene-ogrozenosti/Ocena-ogrozenosti-zaradi-terorizma-2022.pdf>.

3.1.4. TEHNOLOŠKE KRIZE

V vsakdanjem življenju in tudi kot turisti smo odvisni od naravnih virov, prav tako pa tudi od tehnologije in infrastrukture.

Za območje destinacije so bile identificirane naslednje potencialne tehnološke krize: ekološke nesreče,

- industrijske nesreče,
- jedrske nesreče,
- prometne in transportne nesreče,
- infrastrukturne nesreče.

EKOLOŠKE NESREČE

Ekološke nesreče so dogodki ali incidenti, ki povzročajo resno škodo okolju, ekosistemom in naravnim virom. Pojavijo se v obliki onesnaženja voda, podtalnice ali tekočih voda, onesnaženja zemlje ali onesnaženja zraka. Do onesnaženja lahko pride zaradi antropogeno povzročenih nesreč, ki jih torej povzroči človeški dejavnik, lahko so povzročene namerno ali nenamerno, ali pa nastanejo kot posledica naravnih nesreč. Območje destinacije je zaradi pretežno kraškega terena še posebej ekološko občutljivo.

INDUSTRIJSKE NESREČE

Hude industrijske nesreče vplivajo na širše območje in lahko zahtevajo evakuacijo širšega območja, lahko tudi celotne turistične destinacije, njihove posledice pa so lahko dolgotrajne ali celo trajne, kar lahko povzroči stagniranje ali celo ustavitev turizma v destinaciji. Tudi po odpravi posledic tovrstne nesreče je potrebno vložiti veliko truda da bi se lahko turizem ponovno postavil na tako visoko raven kot pred nesrečo. V primeru, da infrastrukturne nesreče uničijo bistvene naravne ali kulturne znamenitosti destinacije pa je potrebno pripraviti novo strategijo turistične ponudbe.

V industrijskem sektorju v destinaciji prevladujejo predelovalne dejavnosti, predvsem proizvodnja izdelkov iz gume in plastičnih mas, proizvodnja kovinskih izdelkov in drugih strojev in naprav, trgovina, elektro in elektronska industrija, živilska industrija, prevoznštvo, gradbeništvo in pa tudi lesarstvo (RRP Primorsko-notranjske regije 2021-27, 2022).

Za območje Slovenije je bila izdelana Ocena ogroženosti Republike Slovenije zaradi nesreče z nevarnimi snovmi (Ministrstvo za obrambo, URSZR, 2021)⁵.

JEDRSKE NESREČE

V primeru jedrske nesreče v jedrskem objektu se sprostijo radioaktivne snovi (radioaktivni plini in radioaktivni delci) pretežno v ozračje in se razširijo v obliki radioaktivnega oblaka v širše okolje. Stopnja ogroženosti ob jedrski nesreči zaradi radioaktivne kontaminacije okolja je odvisna od vrste in od količine izpuščene aktivnosti posameznih skupin radionuklidov (žlahtni plini, radioizotopi joda, delci z dolgoživimi fisijki in aktivacijskimi produkti) in od vsakokratnih meteoroloških razmer. Izpuščene radioaktivne snovi se iz kraja nesreče gibljejo v prevladujoči smeri vetrov. Transport in razširjanje je odvisno od vremenskih razmer in tudi lokalne topografije. Radioaktivni delci se med zračnim transportom usedajo na površino tal (suha depozicija) ali pa z izpiranjem s padavinami (mokra depozicija).

⁵ Dokument je dostopen na povezavi: <https://www.sos112.si/delovna-podro%C4%8Dja/ocene-ogro%C5%BEenosti>, glej datoteko: Ocena ogroženosti Republike Slovenije zaradi nesreče z nevarnimi snovmi).

Sevanje zaradi radioaktivnega onesnaženja prihaja do človeka po treh glavnih prenosnih poteh:

- z vdihavanjem radioaktivnih zračnih delcev,
- z zauživanjem vode in hrane
- z neposrednim zunanjim obsevanjem iz radioaktivnega oblaka ali iz kontaminiranih tal.

V primeru poškodb vstopajo lahko radioaktivne snovi potom odprtih ran.

V primeru jedrske nesreče v NE Krško je stopnja ogroženosti največja v bližnjih območjih, to je do nekaj 10 km. V večji oddaljenosti je ogroženost območij odvisna od smeri zračnih tokov

Destinacija tako spada med manj ogrožene zaradi oddaljenosti, a seveda je vpliv na turizem izredno dolgoročen in negativen.

PROMETNE IN TRANSPORTNE NESREČE

Prometne in transportne nesreče lahko povzročijo lažje ali hujše poškodbe oz. v najhujših primerih smrtne žrtve in/ali materialno škodo, poleg tega pa zaradi prometnih zastojev vplivajo še na slabšo dostopnost do turističnih destinacij. Še posebej velik vpliv na turizem imajo prometne nesreče takrat, kadar gre za prometne nesreče vozil, ki prevažajo večje število potnikov. Pri prometnih nesrečah gre za relativno kratkotrajen vpliv, saj se prometni tokovi po odpravi posledic na prometni poti vrnejo v običajno stanje. Destinacija leži na avtocestnem križu, zato je večja verjetnost nesreče večjega obsega predvsem na avtocesti, saj je frekvenca prometa visoka. Zaradi izrazito tranzitnih poti in sezonskega povečanja obiska so prometne nesreče ene najpogostejših na destinaciji.

INFRASTRUKTURNE NESREČE

Infrastrukturne nesreče so lahko posledica slabe gradnje oz. gradnje z neustreznimi materiali, človeške napake pri upravljanju oz. sanaciji infrastrukture, naravnih nesreč ali drugih vzrokov. Infrastrukturne nesreče imajo večji vpliv predvsem, če gre za nesreče večjega obsega in če trajajo dlje časa. V primeru krajše krize oz. če se k reševanju krize pristopi hitro in učinkovito tovrstna nesreča nima bistvenega vpliva na turistično destinacijo. Prav tako tovrstna kriza nima bistvenega vpliva, če so bili o krizi turisti ažurno obveščeni in primerno obravnavani. Posebnih specifik na destinaciji nismo zaznali.

SKUPNA OCENA OGROŽENOSTI DESTINACIJE Z VIDIKA TEHNOLOŠKIH KRIZ

Na podlagi predhodno prikazanih podatkov je bila narejena spodnja ocena ogroženosti destinacije z vidika tehnoloških kriz. Ocenjena ogroženosti destinacije ob pojavu posameznih kriz je od majhne do zelo velike.

Tehnološka kriza	Ocena ogroženosti
Ekološke nesreče	Velika
Industrijske nesreče	Velika
Jedrske nesreče	Majhna
Prometne in transportne nesreče	Srednja
Infrastrukturne nesreče	Srednja

Tabela 5: Ocena ogroženosti turizma v destinaciji ob pojavu tehnoloških kriz v destinaciji

Civilna zaščita se vključi na predlog nosilca oz. vodje krizne institucije. V teh krizah ima vlogo osrednjega in strokovnega koordinatorskega, turistični krizni management pa skrbi predvsem za obveščanje gostov in za obveščanje organizatorjev potovanj v tujini.

3.2. TURISTIČNE KRIZE

V nabor kriz je bila po posvetovanju z deležniki in ob upoštevanju posebnosti destinacije in kompleksnosti turistične panoge vključena še skupina kriz in nevarnih področij, ki ozko prizadenejo večinoma turistično panogo v občini oz. na destinaciji in kjer igra ključno vlogo pri nastanku in spremljanju nevarnosti turistični krizni management.

Za območje destinacije so bile identificirane naslednje potencialne turistične krize:

- kriza deležnikov ponudbe,
- stavke delavcev v sektorjih, ki so povezani s turizmom,
- pomanjkanje ustrezno usposobljenega in motiviranega turističnega kadra in
- kriza deležnikov povpraševanja in distribucije.

KRIZA DELEŽNIKOV PONUDBE

Kriza deležnikov ponudbe vsebuje presojo možnega začasnega ali dolgoročnega ne obratovanja ponudnika. Glede na multiplikativni učinek na vse deležnike je tako zaprtje ali samo delno obratovanje zelo tvegano za celo destinacijo. Možni razlogi so ekonomske narave (stečaj ali likvidacija), pravni razlogi (sodni spori, ...) ali zunanji dejavniki (pomanjkanje kadra, ...). V to rubriko spadajo tudi deležniki, ki omogočajo dostop do destinacije: avtobusna podjetja, avionski prevozniki in drugi, saj sprememba urnika oz. ukinitve nekaterih povezav (npr. z Ljubljano ali Trstom) bistveno vpliva na prihod gostov.

Glede na opisano situacijo, vlogo večjih nastanitvenih objektov in sezonsko naravo, je ta kriza srednje nevarna za destinacijo.

STAVKE DELAVCEV V SEKTORJIH POVEZANIH S TURIZMOM

Za razliko od demonstracij stavke praviloma niso nasilne, imajo pa lahko v času pojavljanja, če se pojavijo v turističnem ali s turizmom povezanih sektorjih, velik vpliv na turistično destinacijo, saj vplivajo na nemoteno izvajanje turističnih in drugih storitev. Podobno kot demonstracije so tudi stavke lahko napovedane ali nenapovedane.

Poleg stavk v turističnem sektorju lahko velik problem za turizem predstavljajo tudi prekinitve dela v sektorju prometa, predvsem v javnem prometu in storitvah prevoza oseb (cestni, železniški, letalski promet), kar lahko povzroči zastoje, zamude, gneče in znižuje zadovoljstvo gostov na destinaciji.

Glede na ključne dogovore Turistično gospodarske zbornice s sindikati je ta nevarnost opredeljena kot srednja saj obstaja »tradicionalna« nevarnost stavk pred glavno sezono. Ker je glavna sezona za poslovanje podjetij najbolj pomembna, je prav ta čas najbolj občutljiv in zato stavke po navadi potekajo v tem obdobju.

POMANJKANJE USTREZNO USPOSOBLJENEGA IN MOTIVIRANEGA TURISTIČNEGA KADRA

Pomanjkanje ustrezno usposobljenega in motiviranega kadra v turistični in s turizmom povezanih dejavnostih že vrsto let pesti turistični sektor. Turistični sektor skupaj s turizmom povezanimi sektorji, kot npr. gostinstvo, hotelirstvo, itd. se uvršča med precej nestimulativna karierna okolja, predvsem zaradi nizkih plač in slabih delovnih pogojev, ki so vezani zlasti na sezonskost in zahtevano fleksibilnost, ki jo od delavcev zahteva sama narava dela. Prav tako v nekaterih državah/regijah izobraževalni sistem ne sledi

hitrim spremembam v turističnih trendih in s tem ne zagotavlja kadrov s potrebnimi kompetencami za kakovostno izvajanje storitev in odličnost v odnosih z gosti (Brumen et al., 2020). Vse zgoraj opisano postavlja turistični sektor v nezavidljiv položaj, saj so lahko posledice za turistični sektor velike in dolgotrajne.

Problem ni značilen le za Slovenijo oz. destinacijo, pač pa ima širše, celo evropske razsežnosti. V destinaciji je gostinska šola, pa je kljub temu pomanjkanje kadra v turizmu za destinacijo zelo pereč problem. Problematika se rešuje s pomočjo pridobivanja deficitarnega kadra iz tujine (turizem je bil letos označen kot sezonska dejavnost), boljšimi pogoji dela in ustrezno promocijo kadra.

KRIZA DELEŽNIKOV POVPRŠEVANJA IN DISTRIBUCIJE

V ta sklop smo uvrstili ključne partnerje na strani povpraševanja od turističnih agencij, organizatorjev srečanj, do vseh deležnikov vpletenih v proces trženja in prodaje destinacije. Prenehanje sodelovanja zaradi pravnih ali komercialnih razlog s ključnimi ponudniki lahko bistveno vpliva na pritok gostov.

Pomembno je tudi makroekonomsko stanje na ključnih trgih, turistični trendi na njih in aktivnosti konkurence, saj je večina rezervacij na destinacij individualne narave, poleg digitalnih prodajnih poti (booking.com in druge) in klasičnih prodajnih poti (agencije).

Izjemno pomemben in tudi tvegan je segment promocije in odnosov z javnostmi ter oglaševanja na digitalnih kanalih, saj lahko iz izkušenj drugih destinacij pride do »neobjektivnih« aktivnosti, ki zmanjšujejo povpraševanje za destinacijo. Govorimo o mnenjskih voditeljih in njihovih objav, ocenah in komentarjih na družbenih omrežjih, ki vplivajo na potrošnika ali bo obiskal destinacijo ali ne.

V tem sklopu lahko obravnavamo npr. tudi hekerski vdor v npr. portal booking.com in izbris vseh rezervacij ter izsiljevanja destinacije z odkupom oz. nagrado, da se rezervacije ponovno pojavijo.

SKUPNA OCENA OGROŽENOSTI DESTINACIJE Z VIDIKA TURISTIČNIH KRIZ

Ocenjena ogroženosti destinacije ob pojavu posameznih kriz je od majhne do srednje velike.

Turistične krize	Ocena ogroženosti
Kriza deležnikov ponudbe	Srednja
Stavke delavcev povezanih s turističnim sektorjem	Srednja
Pomanjkanje ustreznega turističnega kadra	Velika
Kriza deležnikov povpraševanja in distribucije	Majhna

Tabela 6: Ocena ogroženosti turizma v destinaciji ob pojavu turističnih kriz

Krizni management najprej koordinira s ključnimi deležniki turizma in obvešča pristojne organe. Ključna opravila so z gosti na destinaciji (po predhodno pridobljeni evidenci vseh gostov na destinaciji), poskrbeti za proaktivno obveščanje preko socialnih omrežij ter drugih komunikacijskih kanalov, tudi neposredno v ključnih točkah informiranja.

3.3. SKUPNA OCENA OGROŽENOSTI DESTINACIJE Z VIDIKA POSAMEZNIH VRST KRIZ TER OCENA VPLIVA NA TURIZEM V DESTINACIJI

Na podlagi ocen ogroženosti in ocen vpliva na turizem v destinaciji podanih v predhodnih poglavjih podajamo skupno oceno ogroženosti destinacije z vidika posameznih vrst kriz.

Vrsta krize	Ocena ogroženosti destinacije	Ocena vpliva na destinacijo	Komentar in ocena vpliva na turizem v destinaciji
Naravne krize	Velika	Velik	Naravne krize so pomemben dejavnik pri ogroženosti in vplivu nevarnosti za destinacijo. Poleg obveščanja gostov na destinacijo je potrebno tudi obveščanje organizatorjev potovanj in predstavništev držav. Imajo zelo močan kratkoročni vpliv, manj pa dolgoročni.
Zdravstvene krize	Srednja	Srednji	Zdravstvene krize srednje vplivajo na turizem in jih je potrebno predvsem na lokaciji dobro upravljati.
Politične, družbene, gospodarske krize	Majhna	Majhen	Ta vrst kriz je malo verjetna, v kolikor pa nastopi (predvsem vojna ali terorizem) pa je vpliv izjemno negativen.
Tehnološke krize	Srednja	Majhen	Tehnološke krize so manj nevarne za turizem (razen lokalnega in časovno omejenega vpliva).
Turistične krize	Srednja	Velik	Turistične krize imajo neposreden vpliv na panogo. Najbolj ogroženo je področje ponudnikov, saj vsako zaprtje večjih enot ključno vpliva na število prihodov in nočitev. Na strani povpraševanja je zaradi razdrobljenosti trgov neposredna ogroženost manjša. Pri samem distribucijskem procesu pa je izpostavljenost negativnih kampanj na družbenih omrežij srednja, ravno tako nevarnost zastojev in manjšega zanimanja v distribucijskih kanalih.

Tabela 7: Ocena ogroženosti destinacije z vidika posameznih kriz ter ocena vpliva na turizem v destinaciji

4. Nabor deležnikov kriznega managementa

Krizni management temelji na sodelovanju različnih akterjev, zato v nadaljevanju predstavljamo kratek opis najpomembnejših organizacij, ki so vpletene v krizni management turistične destinacije Miren Kras. To so najrazličnejše organizacije javnega, zasebnega in nevladnega sektorja, ki sodelujejo pri preprečevanju nastanka kriz, reševanju v kriznih situacijah in odpravi posledic po končanih krizah.

V primerih ko pride do kriz, v katere so na kakršenkoli način vpleteni deležniki na področju turizma, morajo biti aktivirane organizacije, ki so povezane s turizmom. V primeru, da so v krizi vpleteni tuji turisti/državljeni, je pomembno sodelovanje z veleposlaništvu, konzulati in predstavniki tujih držav v Sloveniji.

V spodnji tabeli je prikazan aktualen seznam kontaktov javnih služb in zavodov na področju turizma v turistični destinaciji.

Tabela 8: Seznam kontaktov javnih služb in zavodov ter drugih služb na področju turizma, ki opravljajo dejavnosti pomembne za zaščito in reševanje (objavljeni so samo javno dostopni podatki)

Območje delovanja		Podjetje / Naslov	Telefonska številka		
			Služba	Dežurni	E-pošta
Civilna zaščita	Občina Miren-Kostanjevica	Poveljnik CZ Občine Miren - Kostanjevica	041 674 560	041 674 560	civilna-zascita@miren-kostanjevica.si;
			051 200 343		
	Občina Miren-Kostanjevica	tajništvo	05 330 46 70		tajnistvo@miren-kostanjevica.si

Območje delovanja		Podjetje / Naslov	Telefonska številka		
			Služba	Dežurni	E-pošta
Lokalne ceste	Občina Miren-Kostanjevica	Kolektor CPG d.o.o.	05 338 48 00	RECO 112	cpg@kolektor.com
Državne ceste	Občina Miren-Kostanjevica	Kolektor CPG d.o.o.	05 338 48 00	RECO 112	cpg@kolektor.com
Vodovod	Občina Miren-Kostanjevica	Kraški Vodovod Sežana d.o.o., Bazoviška cesta 6, 6210 Sežana Vodovodi in kanalizacija Nova Gorica d.d.	05 7311 660	031 627 607 051 375 401	info@kraski-vodovod.si
			05 339 11 00		info@vik-ng.si

Elektro	Občina Miren-Kostanjevica	Elektro primorska d.d.	05 339 6600	080 34 31	info@elektro-primorska.si
Javna razsvetljava	Občina Miren-Kostanjevica	Javna Razsvetljava d.d.; Ljubljanska cesta 263; 1261 Ljubljana-Dobrunje	01 586 36 00	01 586 36 00	info@jr-lj.si
Kanalizacija	Občina Miren-Kostanjevica	Vodovodi in kanalizacija Nova Gorica d.d.	05 339 11 00	051 375 401	info@vik-ng.si
Zbirni center	Občina Miren-Kostanjevica	Komunala Nova Gorica d.d.	05 335 53 00	031 398 447	info@komunala-ng.si
Zbiranje odpadkov	Občina Miren-Kostanjevica	Komunala Nova Gorica d.d.	05 335 53 00	05 335 5327	info@komunala-ng.si
Pogrebna služba	Občina Miren-Kostanjevica	Komunala Nova Gorica d.d.	(05) 335 53 00	05 335 5313	info@komunala-ng.si
Dežurna pogrebna služba (24 ur)	Občina Miren-Kostanjevica	Komunala Nova Gorica d.d.	(05) 335 53 00	05 335 5313 041 640 685	info@komunala-ng.si
Najdene, zapuščene živali	Občina Miren-Kostanjevica	OSKAR VITOVLJE, Vitovlje 37, 5261 Šempas	05 3078570	040 417 761	oskar.zavod@siol.net

JAVNE SLUŽBE IN ZAVODI ZA ZAŠČITO, REŠEVANJE IN POMOČ

Civilna zaščita je namensko organiziran del sistema varstva pred naravnimi in drugimi nesrečami, oziroma poseben del namensko organiziranih sil za zaščito, reševanje in pomoč. Obsega organe vodenja, enote in službe za zaščito, reševanje in pomoč, zaščitno in reševalno opremo ter objekte in naprave za zaščito, reševanje in pomoč. Skupaj z drugimi dejavnostmi varstva pred naravnimi in drugimi nesrečami so humanitarne in nevojaške narave.

Varstvo pred naravnimi in drugimi nesrečami zajema varstvo ljudi, živali, premoženja, kulturne dediščine in okolja z namenom zmanjšanja števila nesreč ter preprečitev oziroma zmanjšanje števila žrtev in drugih posledic.

Sile za zaščito, reševanje in pomoč sestavljajo prostovoljne in poklicne reševalne službe, civilna zaščita ter določene gospodarske družbe, zavodi in drugi organizacije, ki se glede na naravo svoje dejavnosti vključujejo v sistem zaščite in reševanja. Civilna zaščita je organizirana kot poseben del sistema zaščite in reševanja.

Sistemska organiziranost sil zaščite, reševanja in pomoči v Občini Miren-Kostanjevica

V Občini Miren-Kostanjevica so sile za zaščito, reševanje in pomoč organizirane celovito in vključujejo različne javne službe, prostovoljske organizacije ter posameznike. Ključno vlogo pri tem ima Civilna zaščita (CZ), ki s svojo mrežo enot in sodelujočih akterjev skrbi za odziv ob naravnih in drugih nesrečah ter izvaja pomembne preventivne aktivnosti skozi vse leto.

Civilno zaščito Občine Miren-Kostanjevica sestavljajo:

- Občinski štab Civilne zaščite,
- Poverjeniki in njihovi namestniki, ki delujejo v posameznih krajevnih skupnostih,
- Enota za podporo in pomoč,
- Ekipe prve pomoči,
- Zunanji in notranji pogodbeni pravni subjekti, vključeni po potrebi,
- Sodelovanje in usklajeno delovanje omogočata hitro in učinkovito odzivanje ob izrednih dogodkih.

Pomembno dopolnilo sistemu zaščite predstavljajo tudi prostovoljske in nevladne organizacije, ki s svojim znanjem, izkušnjami in lokalno povezanostjo tvorijo nepogrešljiv steber skupne varnosti. Med njimi so:

- Prostovoljno gasilsko društvo Kostanjevica na Krasu,
- Jamarski klub Temnica,
- Krajevne organizacije Rdečega križa,
- Karitas,
- Druge nevladne in prostovoljske organizacije, ki delujejo v okviru pomoči ob nesrečah.

Poleg operativnih nalog Civilna zaščita skozi vse leto izvaja tudi pomembne preventivne aktivnosti, namenjene povečanju pripravljenosti in ozaveščenosti občanov. Te vključujejo:

- Predstavitve delovanja CZ in opreme v šolah in vrtcih, obogatene z maskoto Ježek 112,
- Organizacijo tečajev temeljnih postopkov oživljanja in uporabe AED po krajevnih skupnostih,
- Vsakoletno prireditve Dan odprtih vrat CZ, ki rotira med različnimi kraji občine in vključuje predstavitve Slovenske vojske, Policije, prostovoljnih gasilskih društev, Društva reševalnih psov Nova Gorica, Radioamaterskega društva, Rdečega križa, potapljačev in enote za neeksplozivna ubojna sredstva (NUS),
- Izvajanje zaščitnih ukrepov in zemeljskih del v sodelovanju s prizadetimi občani ob konkretnih nevarnostih.

Za učinkovito delovanje v primeru nesreč se Civilna zaščita redno posodablja in krepi. Med glavnimi aktivnostmi so:

- Obnova in dopolnjevanje osebne zaščitne in delovne opreme,
- Iskanje novih članov, ki so primerni za sodelovanje v enotah CZ,
- Kontinuirano usposabljanje in izvedba vaj za preverjanje pripravljenosti,
- Redno zdravstveno spremljanje članov CZ,
- Sodelovanje ekipe prve pomoči na regijskih in državnih preverjanjih znanja,
- Krepitev sodelovanja z enotami zaščite in reševanja iz sosednjih občin.

V javnih reševalnih službah, Civilni zaščiti in drugih silah za zaščito, reševanje in pomoč v Sloveniji sodeluje približno 5% prebivalstva. Večina teh posameznikov opravlja svoje naloge prostovoljno ali brezplačno, vodeni z močno občuteno državljsko dolžnostjo in pripadnostjo skupnosti.

GOSPODARSKE ORGANIZACIJE

Pri upravljanju z najrazličnejšimi krizami je pomembno sodelovati tudi z organizacijami, ki upravljajo določeno infrastrukturo ali so specializirani za določene naloge, zato je v spodnji tabeli oblikovan seznam kontaktov gospodarskih organizacij, ki so specializirane z določena področja oz. naloge.

Tabela 9: Seznam kontaktov gospodarskih družb na področju turizma, ki opravljajo dejavnosti pomembne za zaščito in reševanje (objavljeni so samo javno dostopni podatki)

Območje delovanja		Podjetje / Naslov	Telefonska številka		
			Služba	Dežurni	E-pošta
Elektro	Občina Miren-Kostanjevica	Elektro primorska d.d.	05 339 6600		info@elektro-primorska.si
Javna razsvetljava	Občina Miren-Kostanjevica	Javna Razsvetljava d.d.; Ljubljanska cesta 263; 1261 Ljubljana-Dobrunje	01 586 36 00	01 586 36 00	info@jr-lj.si
Vodovodi	Občina Miren - Kostanjevica	Vodovod in kanalizacija d.d	05 339100	031 375 401	ingo@vik-ng.si

TURISTIČNI PONUDNIKI

Tako v pred kriznem času, kot tudi v kriznem času, je nujno potrebno intenzivno sodelovanje s turističnimi ponudniki, saj se pri njih turisti veliko zadržujejo in jih bo potrebno v primeru krize obvestiti, oskrbeti ali evakuirati. Hkrati pa so ti ponudniki (turističnih znamenitosti, nastanitev, hrane in pijače) tisti, ki bodo morali sodelovati v obnovi turistične infrastrukture in aktivnosti po koncu krize.

MEDIJI

Mediji imajo v krizni situaciji zelo pomembno vlogo, saj je hitra in transparentna komunikacija o pojavu krize ključna za obvladovanje oz. celo zmanjšanje negativnih vplivov krize na turizem.

S ciljem zagotovitve hitrega in celovitega odziva na krizno situacijo, ki poleg obveščanja splošne javnosti, ki ga izvajajo civilna zaščita in občine, zahteva tudi posebno ciljno obveščanje turistov in s turizmom povezanih deležnikov, ki ga po dogovoru s civilno zaščito in ob pogoju, da krizni tim za turizem pridobi dovoljenje oz. pooblastilo za obveščanje širše turistične javnosti s strani civilne zaščite, izvaja krizni tim za turizem. V spodnji tabeli je izdelan seznam medijev, ki imajo v destinaciji pomembno vlogo pri obveščanju splošne turistične javnosti.

ORGANIZACIJE NA DRŽAVNI RAVNI

JZMK pri upravljanju destinacije aktivno sodeluje tudi s ključnimi inštitucijami s področja turizma na državni ravni, in sicer z/s:

- Ministrstvom za gospodarstvo, turizem in šport (MGTS) – Direktoratom za turizem in
- Slovensko turistično organizacijo.

Kontaktne podatke Ministrstva za gospodarstvo, turizem in šport in Slovenske turistične organizacije so predstavljeni v spodnji tabeli.

Tabela 10: Seznam kontaktov organizacij na državni ravni

Organizacija	Odgovorna oseba	Naslov	Telefon	E-pošta
MGTŠ, Direktorat za turizem	Dubravka Kalin, generalna direktorica	Kotnikova 5, 1000 Ljubljana	+386 (0)1 400 32 92	dubravka.kalin@gov.si
Slovenska turistična organizacija (STO)	Maja Pak, direktorica	Dimičeva ulica 13, 1000 Ljubljana	+386 (0)1 589 85 50	sto.gp@slovenia.info

5. Temeljni koncept kriznega managementa destinacije

Krizni management destinacije je neločljivi del upravljanja turistične destinacije, ki vključuje planiranje v pred kriznem obdobju, organiziranje in izvajanje predhodno določenih aktivnosti in ukrepov med samo krizo ter kontrolo/ovrednotenje dogajanja v zvezi s posamezno krizo po krizi.

Ključna elementa uspešnosti sta vzpostavljen krizni tim in krizni načrt, ki ju predstavljamo v nadaljevanju.

5.1. KRIZNI TIM

Pomembna aktivnost priprave na krizo je tudi določitev kriznega tima na ravni turistične destinacije, ki deluje v sodelovanju z relevantnimi deležniki s področja zaščite in reševanja in turističnimi ponudniki destinacije, mediji, Slovensko turistično organizacijo in ministrstvom, pristojnim za turizem ter predstavniki tujih držav (v primeru vpletenosti tujih turistov). V primeru turistične destinacije upravljavec, vzpostavi krizni tim destinacije, ki deluje v okviru managementa turistične destinacije.

Glavna vloga kriznega tima je:

- zagotoviti organizirano in koordinirano vodenje aktivnosti za zgodnje odkrivanje možnih kriz in preprečevanje nastanka kriz, ki bi lahko negativno vplivale na turizem v destinaciji,
- koordinacija aktivnosti in ukrepov ob nastopu krize, ki povzroča negativen vpliv na turizem v destinaciji,
- spremljanje, kontrola in ovrednotenje dogajanja v zvezi s posamezno krizo po koncu krize.

Krizni tim turistične destinacije sestavljajo 3 osebe:

- vodja kriznega tima,
- pomočnik vodje kriznega tima,
- vodja komunikacije kriznega tima.

VODJA KRIZNEGA TIMA

Ime in priimek:	mag. Ariana Durnik
Institucija:	Javni zavod Miren Kras
Funkcija znotraj institucije:	direktorica
Kontakt:	ariana@mirenkra.si , 061 331 623
Naloge:	- vodi krizni tim,- koordinira pripravo, potrditev in ažuriranje kriznega načrta za turizem,- sprejema odločitve o aktivaciji kriznega načrta,- skrbi za vzpostavitev informacijskega sistema za zgodnje odkrivanje tveganj za pojav kriz,- koordinira izvajanje preventivnih ukrepov in aktivnosti v času pred nastankom krize,

	- koordinira pripravo podrobnega načrta aktivnosti in ukrepov v primeru nastopa krize ter koordinira njegovo izvajanje, - potrjuje imenovanje novih članov kriznega tima v primerih, ko je to potrebno zaradi obsega ali specifičnosti določene krizne situacije (npr. zahtevano večje število oseb ali oseb s specifičnimi znanji in kompetencami za reševanje določene krizne situacije, vključevanje predstavnikov pomembnejših turističnih subjektov, ki so neposredno ogroženi pred ali ob pojavu krize, ipd.), - organizira, koordinira in vodi sestanke kriznega tima, - skrbi za komunikacijo kriznega tima s pristojnimi organi za zaščito in reševanje na lokalni, regionalni in državni ravni, - potrjuje sporočila za javnost kriznega tima turistične destinacije, - opravlja vlogo glavnega govorca kriznega tima turistične destinacije, - potrjuje ocene posledic krize za turizem v destinaciji.

POMOČNIK VODJE KRIZNEGA TIMA

Ime in priimek:	mag. Blanka Jamšek
Institucija:	Javni zavod Miren Kras
Funkcija znotraj institucije:	področna svetovalka za turizem in kulturo
Kontakt:	blanka@mirenkraas.si , 031 311 800....
Naloge:	- opravlja naloge vodje kriznega tima v primeru njegove odsotnosti - sodeluje pri koordinaciji priprave, potrditve in ažuriranju kriznega načrta za turizem - pripravi in posreduje vodji predlog dopolnitve kriznega tima z novimi člani, če krizna situacija zahteva večje število oseb ali osebe s specifičnimi znanji in kompetencami za ravnanje v posamezni krizi - sodeluje pri organizaciji, koordinaciji in vodenju sestankov kriznega tima - pripravi predlog ocene posledic krize za turizem v destinaciji sodeluje pri pripravi podrobnega načrta aktivnosti in ukrepov v primeru nastopa krize ter sodeluje pri koordinaciji njegovega izvajanja ažurira sezname ključnih deležnikov v povezavi s kriznim načrtom v destinaciji - skrbi za ustrezne prostore in opremo prostorov za delo kriznega tima - koordinira tehnično podporo za nemoteno delo članov kriznega tima (IT oprema, komunikacijska oprema, pisarniški material ipd.) - organizira usposabljanja kriznega tima in deležnikov s področja turizma v destinaciji

	- skrbi za logistiko v povezavi z izvajanjem kriznega načrta (npr. organiziranje prevozov itd., če je to potrebno) - opravlja naloge vodje kriznega tima v primeru njegove odsotnosti

VODJA KOMUNIKACIJE KRIZNEGA TIMA

Ime in priimek:	mag. Anja Sedevčič Lasič
Institucija:	Javni zavod Miren Kras
Funkcija znotraj institucije:	področna svetovalka za turizem in kulturo
Kontakt:	anja@mirenkra.si , 051 662 009.....
Naloge:	- opravlja komunikacijske naloge v okviru kriznega tima pred krizo zbira informacije o tveganjih za pojav kriz in o tveganjih informira krizni tim - v času krize zbira informacije o krizi in informira krizni tim koordinira zbiranje informacij o številu turistov v turistični destinaciji in jih na zahtevo posreduje institucijam za zaščito in reševanje organizira obveščanje turističnih ponudnikov - pripravlja sporočila za javnost in druge deležnike s področja turizma v destinaciji in jih posreduje v potrditev vodji kriznega tima - organizira intervjuje in tiskovne konference za medije - organizira druge dogodke - skrbi za ažurno objavljanje informacij in vsebine na spletu, družbenih omrežjih in drugih aktualnih komunikacijskih kanalih - skrbi za merjenje učinkov kriznega komuniciranja - pripravlja zapisnike sestankov kriznega tima - sodeluje pri organizaciji usposabljanj kriznega tima in deležnikov s področja turizma v destinaciji in organizira usposabljanja s področja kriznega komuniciranja - prevzame vlogo glavnega govornika, v primeru odsotnosti vodje kriznega tima

Ključne prednosti usposobljenega kriznega tima so predvsem v intenzivnem ciljnem informiranju in osveščanju deležnikov s področja turizma o možnosti nastopa potencialnih kriz ter izvajanje preventivnih ukrepov za preprečevanje kriz. Prav tako mora biti krizni tim usposobljen za pripravo realne in celovite ocene resnosti in vpliva posameznih kriz na destinacijo. Odlika močnega kriznega tima je tudi samoocena in samokritičnost, kar npr. lahko pomeni zamenjavo članov kriznega tima v trenutku ko je to potrebno. Najbolj učinkovito orodje močnega kriznega tima je jasna in natančna komunikacija, za kar je potrebno usposabljanje in praksa.

5.2. KRIZNI NAČRT

Upravljanje s krizami zajema 3 glavne faze in sicer:

- pred krizo,
- ob nastopu krize oz. med krizo in
- po krizi.

PRED KRIZO

Cilj kriznega managementa v fazi pred krizo je, da se vsi v destinaciji seznanijo in čim boljše pripravijo na možne krize v destinaciji. Gre za vnaprej pripravljene strategije, aktivnosti in ukrepe v primeru, če do posamezne krize pride.

Pomembno je zavedanje, da krizni načrt oblikujemo, preizkušamo in izpopolnjujemo takrat, ko ga ne potrebujemo, z namenom, da bo deloval takrat, ko bo nastala kriza oz. ko ga bomo potrebovali.

V tej fazi je krizni načrt sestavljen s faze pregleda in vzdrževanja opreme za zaščito in reševanje s posebnim poudarkom na opremi v turističnih nastanitvah in infrastrukturi. Pomembna je tudi izdelava evakuacijskih načrtov in seznanitev ključne javnosti.

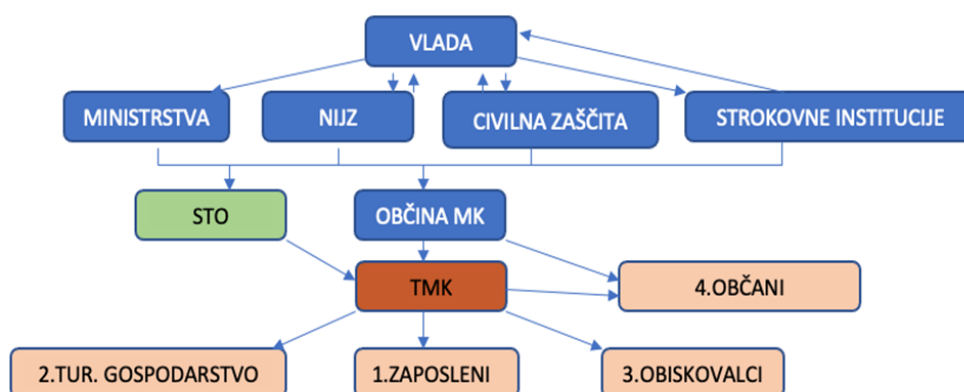
Poleg navedenega je obvezno poznavanje ključnih občinskih aktov s tega področja in nenehno izobraževanje deležnikov.

OB NASTOPU KRIZE OZ. MED KRIZO

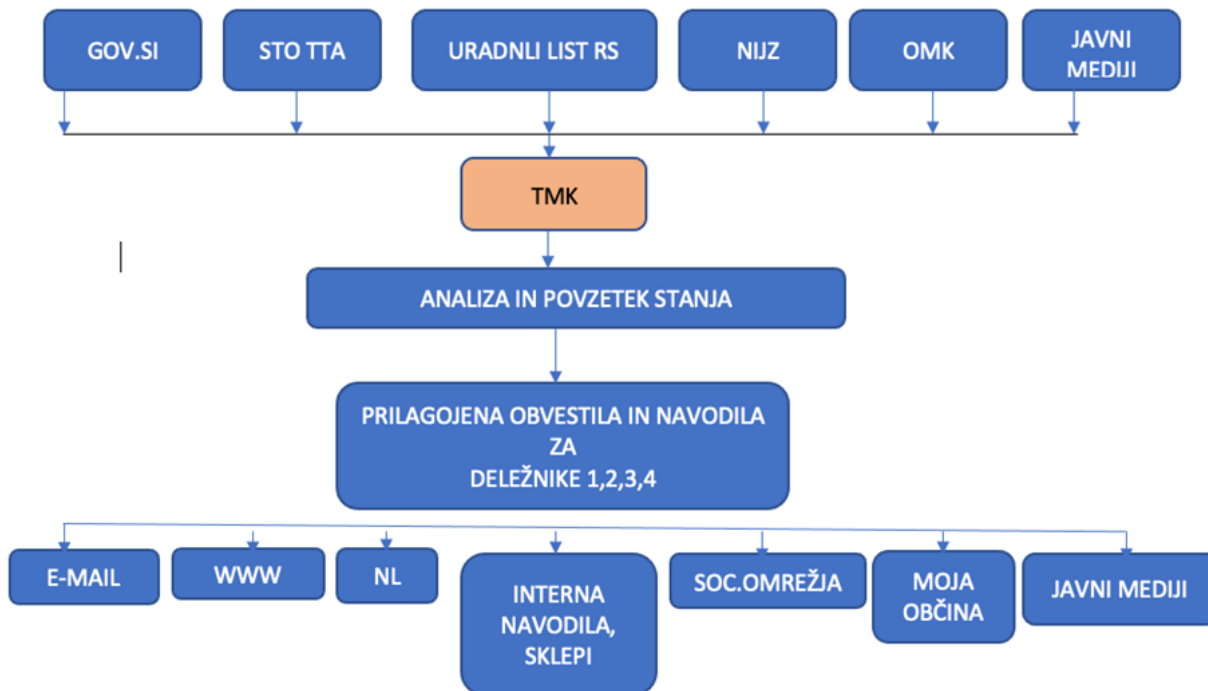
V tem primeru to pomeni aktivacijo kriznega načrta, pri čemer je zelo pomembno usklajeno delovanje vseh deležnikov, predvsem pa mirno in zbrano delovanje kriznega tima. V tej fazi mora biti v primeru nastopa turistične krize obveščen ključni koordinator, to je JZKM, da se takoj prične izvajati predpisane in ustaljene aktivnosti ter ukrepe za reševanje in pomoč ter obveščanje turistov. Po potrebi se obvesti Civilno zaščito.

V kolikor nastopijo druge krize, se obvesti Civilno zaščito in se deluje po njenih navodilih s ključnim poudarkom na pomoči in informiranju turistov.

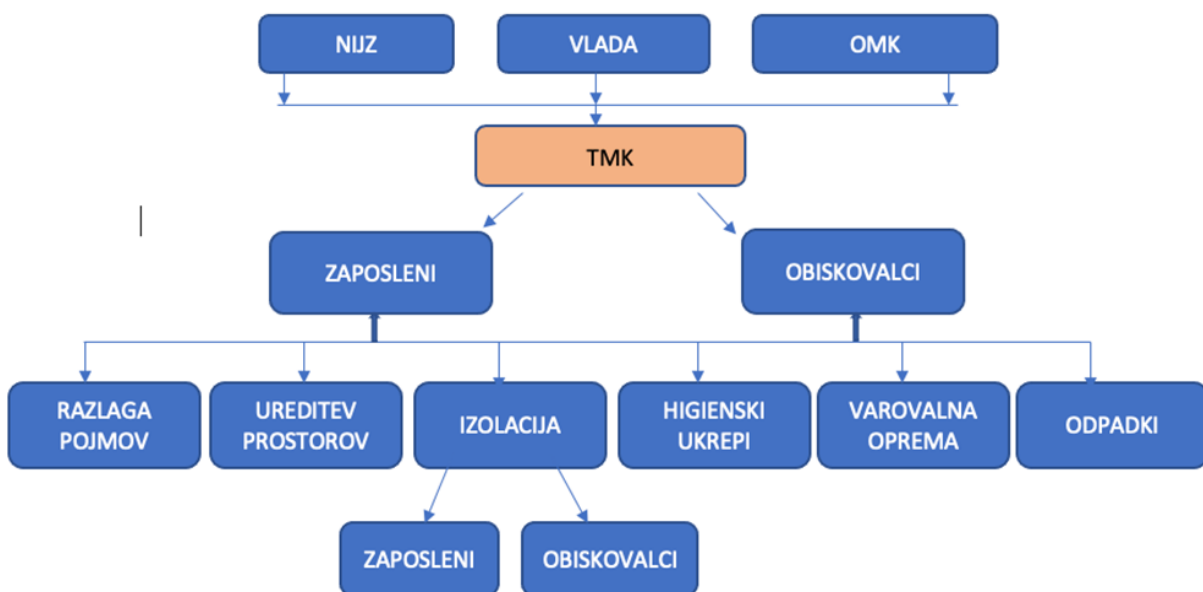
Pristojni organi delujejo v skladu s pooblastili, Civilna zaščita nastopi v primeru, ko se aktivira občinski načrt zaščite in reševanja.

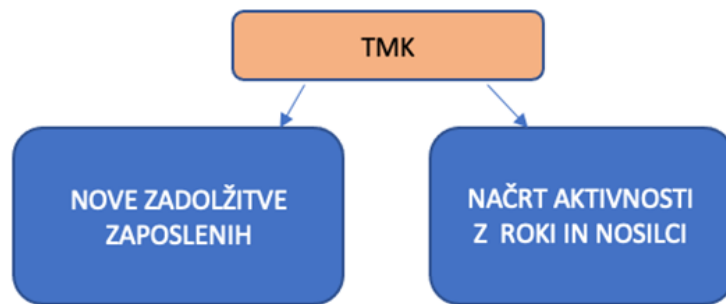
Graf 1: Odgovorne institucije za informiranje, sprejem zakonov, odlokov in navodil.

Graf 2: Verodostojno in pravočasno informiranje ciljnih javnosti

Graf 3: Varnostni protokoli v primeru krize

Graf 4: Interni načrt dela v času krize

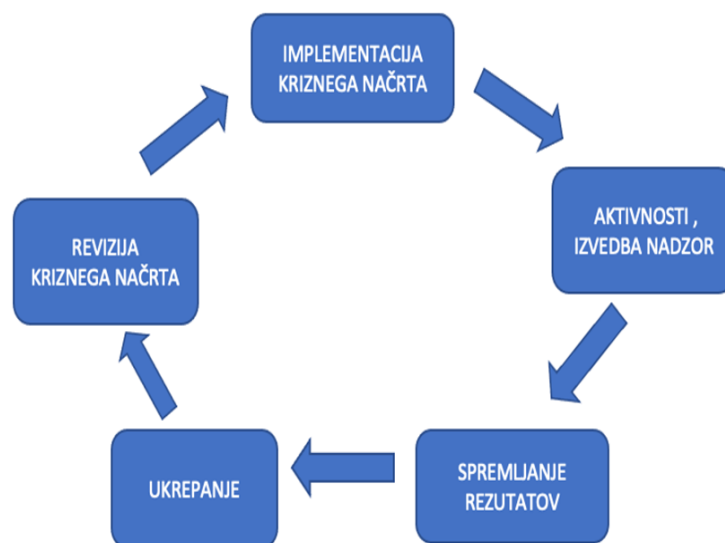
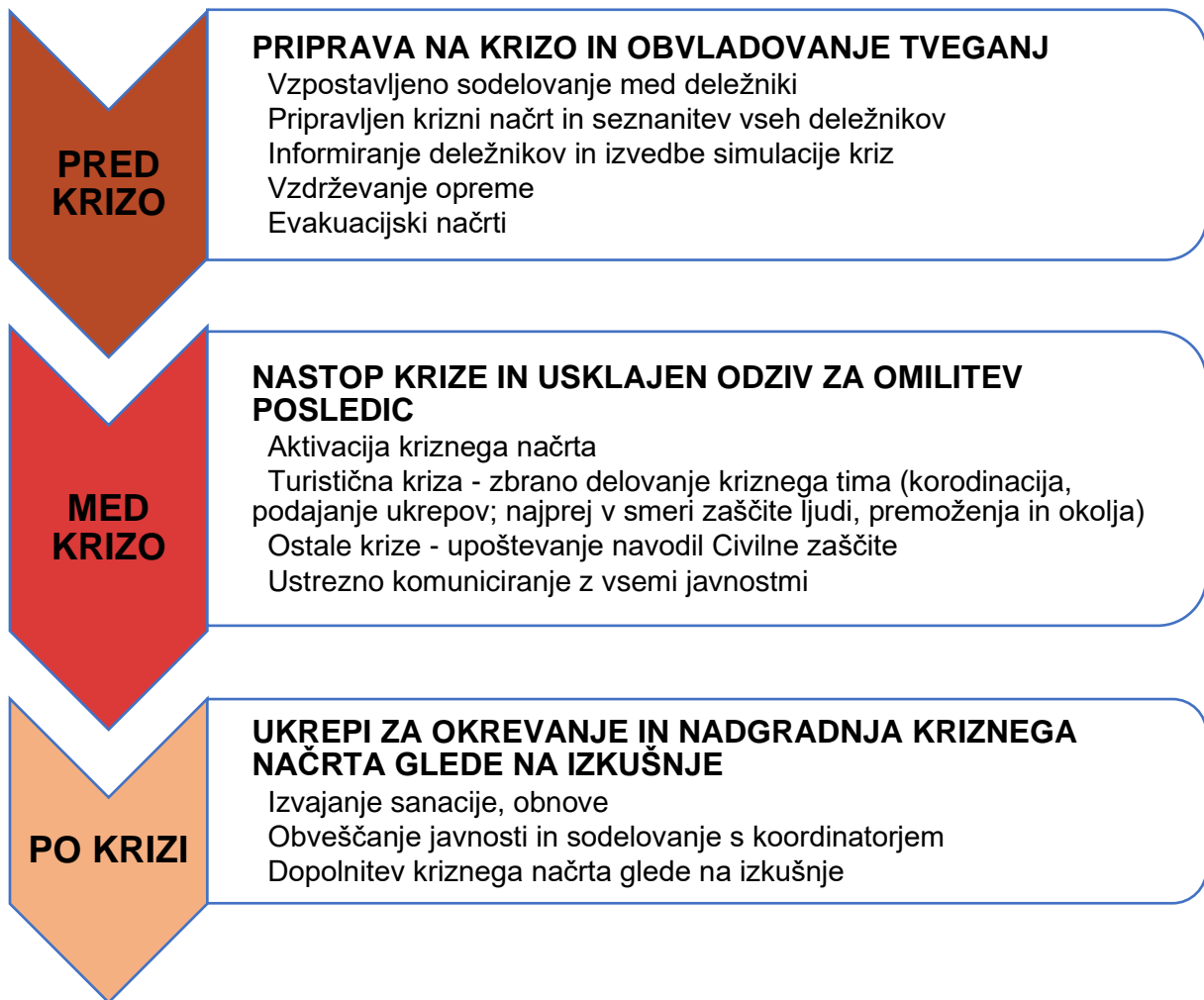
PO KRIZI

Krizni načrt po krizi vsebuje tri faze:

- izvajanje krizne sanacije,
- obveščanje ključne javnosti in
- sodelovanje s turističnim koordinatorjem.

V sklopu vseh treh aktivnosti se nadgradi ali dopolni krizni načrt.

Graf 5: Koncept kriznega managementa v destinaciji

Graf 6: Implementacija kriznega načrta

6. Zaključek

V dokumentu smo opredelili verjetne krize na destinaciji ter njihov vpliv na turizem, prav tako smo identificirali ključne in ostale vpletene organizacije. Namen kriznega načrta je, da so vsi deležniki s potencialnimi oz. identificiranimi krizami, specifičnimi za destinacijo, seznanjeni, in da so v primeru pojava le-teh pripravljeni na odziv, reševanje in saniranje kriz. Na krize moramo biti pripravljeni, s pripravami pa moramo začeti dovolj zgodaj, da se lahko na krizo primerno odzovemo ali pa jo predhodno celo preprečimo.

Ključno vlogo koordinatorja v primeru turistične krize prevzame JZMK in njene temeljne naloge kot vsake turistične organizacije v času kriznih priprav so (Podbregar in Pavlakovič, 2016):

- odkrivanje, spremljanje ter preučevanje nevarnosti za pojav krize,
- izvajanje izobraževanj in usposabljanj za zaščito, reševanje in pomoč (vaje evakuacij iz stavb v primeru nesreč, usposabljanje zaposlenih iz požarnega varstva ...),
- odrejanje in izvajanje zaščitnih ukrepov (izdelava načrtov zaščite in reševanja, izdelava ocen tveganj, redno vzdrževanje opreme (npr. gasilnikov, hidrantnega omrežja, aktivne protipožarne opreme), redno izvajanje pregledov poslovnih prostorov, izdelava priročnikov in načrtov evakuacijskih poti ...),
- nadzor nad izvajanjem predpisov o varstvu pred nesrečami (vodenje potrebne dokumentacije, načrtov, ocen tveganj ...).
- Ravnanje s krizo zajema v osnovi tri glavne faze. To so pred krizno usklajevanje, usklajevanje pri pojavu krize ter usklajevanje pri sanaciji posledic krize. V pred krizno usklajevanje sodi priprava ter usposabljanje, med pojavom krize so pomembni koraki ukrepanja za obvladovanje razmer, v po kriznem obdobju pa poskrbimo za sanacijo škode ter učinkovito komuniciranje z javnostmi, da si povrnemo zaupanje. Za vse organizacije, ki izvajajo turistično ponudbo, predlagamo, da sledijo naslednjemu načrtu aktivnosti v primeru kriz v turizmu, kot je prikazan na Grafu 5.

Krizni načrt za turizem, z opredeljenimi potencialnimi kriznimi okoliščinami, predstavlja temelj upravljanja z nevarnostmi oz. krizami, ki imajo lahko negativne posledice. Nenehno spremljanje dogajanja in okolja ter priprava na krize je pomembna osnova učinkovitega kriznega načrtovanja ter posledično komuniciranja. Vse to zahteva sodelovanje med nosilcem turizma na destinaciji, to je JZMK, občinskimi službami, vsemi turističnimi ponudniki ter ostalimi deležniki v turizmu in gostinstvu. Sodelovanje med ključnimi deležniki je namreč nujno za pravilno in pravočasno izvedbo aktivnosti pred, med in po krizi. Krizni načrt se bo v prihodnje v skladu s spremembami iz okolja nadgrajeval, pri čemer je pomembna usmeritev k spreminjanju kriznih okoliščin v priložnosti za nadgradnjo in razvoj turistične ponudbe.

7. Literatura in viri

Agencija Republike Slovenije za okolje (2021). Nova karta potresne nevarnosti. Pridobljeno iz: <https://www.gov.si/novice/2021-03-02-nova-karta-potresne-nevarnosti/>, 12. 1. 2022.

Apec international centre for sustainable tourism (2006). Tourism risk management. An authoritative guide to managing crises in tourism. Pridobljeno iz: https://www.apec.org/docs/default-source/publications/2007/4/tourism-risk-management-an-authoritative-guide-to-managing-crisis-in-tourism-december-2006/guide-english.pdf?sfvrsn=ae434e30_1, 12. 1. 2022.

Brumen, B., Gorenak, M., Kuntarič, M., Mekinc, J., Mušič, K., Rangus, M., Sikošek, M., Trdina, A., in Turnšek, M. (2020). Identifikacija kompetenc zaposlenih potrebnih za dolgoročno konkurenčnost slovenskega turizma in oblikovanje predlogov posodobitve izobraževalnih programov : končno poročilo ciljnega raziskovalnega projekta. Brežice: Fakulteta za turizem.

Evropski parlament (2021). Podatki o azilu in migracijah. Pridobljeno iz: <https://www.europarl.europa.eu/news/si/headlines/society/20170629STO78630/podatki-o-azilu-in-migracijah-v-eu>, 14. 2. 2022.

Institute for Economics & Peace (2020). Global terrorism index 2020. Pridobljeno iz: <https://www.visionofhumanity.org/wp-content/uploads/2020/11/GTI-2020-web-2.pdf>, 14. 2. 2022.

Ivanuša, T., Lesjak, M., Roša, M. & Podbregar, I. (2014). Soodvisnost mednarodnega turizma in mednarodnega varnostnega okolja. *Varstvoslovje*, 14, 291-305.

Kokot, L. (2012). Organizirani kriminal in njegova razširjenost v Sloveniji (Diplomsko delo). Fakulteta za varnostne vede, Univerza v Mariboru.

Komac M., Ribičič M. Karta verjetnosti pojavljanja plazov v Sloveniji. Geološki zavod Slovenije, Ljubljana, september 2005.

Ministrstvo za obrambo, Uprava RS za zaščito in reševanje (2013, ažurirano november 2015). Državni načrt zaščite in reševanja ob pojavu posebno nevarnih boleznih živali, verzija 2.0. Pridobljeno iz: https://www.gov.si/assets/organi-v-sestavi/URSZR/Datoteke/Drzavni-nacrti/dn_bolezni_zivali_azuriran_2015.pdf, 20.1.2022.

Ministrstvo za obrambo, Uprava RS za zaščito in reševanje (2016). Ocena ogroženosti Republike Slovenije ob pojavu nalezljivih boleznih pri ljudeh, verzija 3.0. Pridobljeno iz: https://www.nijz.si/sites/www.nijz.si/files/uploaded/ocena_ogrozenosti_pandemija.pdf, 19. 1. 2022.

Ministrstvo za obrambo, Uprava RS za zaščito in reševanje (2017). Ocena ogroženosti Republike Slovenije zaradi žleda, verzija 1.0. Pridobljeno iz: <https://www.sos112.si/uploads/files/uploads/ocena-ogrozenosti-zled.pdf>.

Ministrstvo za obrambo, Uprava RS za zaščito in reševanje (2020). Državni načrt zaščite in reševanja ob pojavu epidemije oziroma pandemije nalezljive bolezni pri ljudeh, verzija 2.0. Pridobljeno iz: https://www.gov.si/assets/organi-v-sestavi/URSZR/Datoteke/DNZiRpandemija_23_7.pdf, 20.1.2022.

Ministrstvo za obrambo, Uprava RS za zaščito in reševanje (2020). Državni načrt zaščite in reševanja ob pojavu epidemije oziroma pandemije nalezljive bolezni pri ljudeh verzija 2.0. Pridobljeno iz: https://www.nijz.si/sites/www.nijz.si/files/uploaded/dnzirpandemija_23_7_2.pdf, 20.1.2022.

Ministrstvo za obrambo, Uprava RS za zaščito in reševanje (2021). Ocena ogroženosti Republike Slovenije zaradi nesreče z nevarnimi snovmi. Pridobljeno iz: <https://www.sos112.si/delovna-podrocja/ocene-ogrozenosti>, glej datoteko: Ocena ogroženosti Republike Slovenije zaradi nesreče z nevarnimi snovmi), 2.2.2024.

Ministrstvo za obrambo, Uprava RS za zaščito in reševanje (2023). Ocena ogroženosti Republike Slovenije zaradi požarov v naravnem okolju in na prostem. Pridobljeno iz: https://www.gov.si/assets/organi-v-sestavi/URSZR/Datoteke/Ocene-ogrozenosti/ocena_ogrozenosti_pozari.pdf, glej datoteko: Ocena ogroženosti Republike Slovenije zaradi požarov v naravnem okolju in na prostem), 14.10.2024.

Ministrstvo za obrambo, Uprava RS za zaščito in reševanje (2023). Ocena ogroženosti Republike Slovenije zaradi terorizma. Pridobljeno iz: <https://www.gov.si/assets/organi-v-sestavi/URSZR/Datoteke/Ocene-ogrozenosti/Ocena-ogrozenosti-zaradi-terorizma-2023.pdf>, 14.10.2024.

Nacionalni inštitut za javno zdravje (2014). Načrti in smernice. Pridobljeno iz: <https://www.nijz.si/sl/nacrti-in-smernice#ocena-tveganja-za-nevarnosti-bioloskega%2C-kemijskega%2C-okoljskega-in-neznanega-izvora-na-zdravje-ljudi>, 11. 2. 2022.

Podbregar, I. in Pavlakovič, B. (2016). Priročnik za načrtovanje kriznega upravljanja v turizmu. Brežice: Fakulteta za turizem.

Resolucija Evropskega parlamenta z dne 5. maja 2022 o učinku nezakonite ruske vojaške agresije proti Ukrajini na prometni in turistični sektor EU (2022/2643(RSP)). Evropski parlament, 5. 5. 2022. Pridobljeno iz: https://www.europarl.europa.eu/doceo/document/TA-9-2022-0207_SL.html

Umanotera (2016). Okoljske migracije: vprašanje varnosti ali pravičnosti. Pridobljeno iz: <http://www.umanotera.org/wp-content/uploads/2016/03/Okoljske-migracije-vprašanje-varnosti-ali-pravičnosti.pdf>, 21. 1. 2022.